

Vergaderjaar 2000–2001

19 637

Vluchtelingenbeleid

Nr. 559

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 februari 2001

Door middel van deze brief doet ondergetekende u, mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid, de Rapportage Asielketen over de maanden september tot en met december 2000, tevens jaarrapportage toekomen.

Tevens ontvangt u de Vluchtelingenrapportage over het jaar 2000.

Overigens achten wij, gelet op de bestaande overlap tussen beide rapportages, handhaving van de Vluchtelingenrapportage als separate rapportage niet zinvol. Om die reden zijn wij voornemens de Vluchtelingenrapportage vanaf het jaar 2001 te integreren in de Rapportage Asielketen.

De Staatssecretaris van Justitie,
N. A. Kalsbeek

**PERIODE: SEPTEMBER TOT EN MET DECEMBER 2000, TEVENS
JAARRAPPORTAGE 2000**

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
DEEL I. INSTROOM EN STAND VAN ZAKEN BELEID	3
1 Ontwikkelingen in de instroom	3
1.1 De instroom in Nederland	3
1.2 De instroom in Europa	5
2 Stand van zaken genomen beleidsmaatregelen	6
2.1 AC-afdoeningspercentage	6
2.2 Tijdelijke Noodvoorziening Vreemdelingen (TNV)	7
2.3 Overeenkomst van Dublin	7
2.4 Gemeenschappelijke Kennisgroep (GKG)	8
2.5 Wijzigingen landenbeleid	8
2.6 Bureau Medische Advisering	8
2.7 Stand van zaken terugkeer	9
2.8 Tijdelijke regeling Srebrenica	11
2.9 Openstaande toezeggingen	11
DEEL II. STAND VAN ZAKEN IN DE ASIELKETEN	12
3 Ministerie van Justitie	12
3.1 Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)	12
3.2 Centraal Orgaan opvang asielzoekers	14
3.3 Vreemdelingenkamers	16
3.4 Gefinancierde rechtsbijstand asielzoekers	17
4 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	17
4.1 Huisvesting statushouders	17
4.2 Uitplaatsingstermijnen	18
4.3 Bestuurlijk overleg Rijk, VNG en IPO over opvang en huisvesting statushouders	20
5 Ministerie van Buitenlandse Zaken	22
5.1 Algemene ambtsberichten	22
5.2 Onderzoek in individuele zaken	22
5.3 Versterking personele capaciteit	23

Inleiding

In deze Rapportage Asielketen wordt verslag gedaan van de stand van zaken binnen de asielketen over de maanden september tot en met december 2000 en tevens over het hele jaar 2000. Hiermee wordt aangesloten bij de afspraak met de Tweede Kamer om deze rapportage één maal per vier maanden op te stellen, waarbij de rapportage over de laatste vier maanden, dus tevens de jaarrapportage vormt.

In *deel I* van deze Rapportage Asielketen wordt ingegaan op de ontwikkelingen in de instroom en de stand van zaken met betrekking tot diverse genomen beleidsmaatregelen. Allereerst krijgen de instroom in Nederland en die in Europa aandacht. Vervolgens wordt ingegaan op de AC-afdoening, de bezetting van de TNV, de uitvoering van de Overeenkomst van Dublin en de activiteiten van de Gemeenschappelijke Kennisgroep (GKC). Ook wordt aandacht besteed aan de wijzigingen in het landenbeleid en komen de stand van zaken met betrekking tot de medische advisering, de uitvoering van het nieuwe terugkeerbeleid en de Tijdelijke regeling Srebrenica aan de orde. Als laatste treft u in deel I van deze rapportage een reactie van de Staatssecretaris van Justitie aan op een tweetal nog openstaande toezeggingen.

In *deel II* wordt u geïnformeerd over de stand van zaken bij de verschillende partners in de asielketen. Het Ministerie van Justitie rapporteert over de stand van zaken bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers, de Vreemdelingenkamers en de gefinancierde rechtsbijstand asielzoekers. Vervolgens gaat het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in op de huisvesting van statushouders, de Zorgwet VVTV, de uitplaatsingstermijnen en het Bestuurlijk Overleg Rijk, VNG en IPO over de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders. Het ministerie van Buitenlandse Zaken sluit de rapportage af met een bijdrage over de algemene en de individuele ambtsberichten en een passage over de versterking van de personele capaciteit.

DEEL I INSTROOM EN STAND VAN ZAKEN BELEID

1 ONTWIKKELINGEN IN DE INSTROOM

1.1 De instroom in Nederland

Tabel 1 geeft de instroom weer over de maanden september, oktober, november en december van 2000 en die over het hele jaar 2000. Hierbij is de definitie van instroom, zoals vermeld in de brief van 20 januari 1999 aan uw Kamer¹ als uitgangspunt genomen. Tevens wordt aangegeven welk deel van de instroom was gedocumenteerd en hoeveel humanitaire noodgevallen er zijn geconstateerd.

Tabel 1: Instroomgegevens Nederland september t/m december 2000 en totalen 2000 en 1999

	Sep- tember	Oktober	November	December	Totaal 2000	Totaal 1999
Instroom	3 832	4 118	3 560	3 689	41 082	41 306
Gedocumenteerd	782	897	791	727	8 835	6 160
Humanitaire nood	1	2	1	5	110	2 293

[cijfers: IND, afdeling F, P&C]

¹ Alle asielzoekers die naar Nederland komen en aangeven een asielaanvraag in te willen dienen en daartoe op de wachtlijst worden geplaatst en een afspraak krijgen met het Aanmeldcentrum (Tweede Kamer, vergaderjaar 1999–2000, 19 637, nr. 529).

De instroom in de periode september tot en met december van 2000 (15 199) is ruim 6% lager dan de instroom over dezelfde maanden van 1999 (16 261). Hiermee wordt de trend van de tweede viermaandsperiode van 2000 doorgezet. Voor het hele jaar 2000 geldt dat het aantal gemaakte AC-afspraken 1% lager ligt dan vorig jaar.

Het percentage gedocumenteerden bedroeg in de laatste vier maanden van 2000 ruim 21%. Dit percentage is gelijk aan dat van de vorige rapportageperioden en beduidend hoger dan het percentage in 1999 (15%).

Het aantal personen bij wie humanitaire nood is geconstateerd is in 2000 zeer veel geringer dan in 1999. De ernstige situatie in Kosovo in 1999 vormt hiervoor de verklaring.

In tabel 2 wordt aangegeven hoeveel aanvragen door de IND in behandeling zijn genomen. Dit aantal dient als basis voor de hierna gepresenteerde nadere analyse, aangezien van deze populatie meerdere gegevens bekend zijn (zoals nationaliteit) en omdat dit aantal kan worden vergeleken met de aantallen van andere landen.

In de maanden september tot en met december 2000 zijn 15 027 asielaanvragen in behandeling genomen. Hiervan was 60% afkomstig uit de top-10 landen van herkomst in deze periode. In vergelijking met de top-10 van de tweede viermaandsperiode van 2000 is Afghanistan van de tweede naar de eerste plaats gestegen, is Joegoslavië gedaald van de eerste naar de zesde plaats en is Iran gestegen naar de tweede plaats. Verder is China uit de top-10 verdwenen en is Guinee daarvoor in de plaats gekomen.

In dezelfde periode vorig jaar werden 15 145 asielaanvragen ingediend, waarin de top-10 een aandeel van 62% had. Er zijn daarmee in de laatste vier maanden van 2000 ongeveer evenveel aanvragen ingediend als in dezelfde periode van 1999.

In totaal zijn er in 2000 43 895 asielaanvragen in behandeling genomen (in de prognoses voor 2000 is uitgegaan van een aantal van 47 000). Ten opzichte van 1999 (39 299 aanvragen) betekent dit een stijging van 12% met 4 596 aanvragen. Een analyse van de instroom over 2000 laat zien dat de stijgingen – in absolute aantallen gezien – het grootst zijn voor aanvragen uit de landen: Guinee (+1 375), Iran (+1 016), Turkije (+787) en Sierra Leone (+743). Verder valt op dat de plaats van Azerbeidzjan in de top 10 landen in 2000 is overgenomen door Bosnië-Herzegovina. De belangrijkste dalingen per land betroffen Irak (– 930) en Somalië (– 538). Het aandeel van de grootste tien landen blijft constant op 59% van de totale instroom.

Tabel 2: Top-10 september t/m december 2000 en totalen 2000 en 1999; in behandeling genomen asielaanvragen

Nationaliteit	Sep-tember	Okto-ber	Novem-ber	Decem-ber	Sept-dec. 2000	Totaal 2000	Totaal 1999
Afghanistan	412	417	526	480	1 835	5 055	4 400
Iran	231	316	291	279	1 117	2 543	1 527
Irak	225	246	285	237	993	2 773	3 703
Angola	165	207	201	297	870	2 192	1 585
Turkije	210	225	205	185	825	2 277	1 490
Joegoslavië	200	273	167	120	760	3 850	3 692
Sierra Leone	156	199	190	191	736	2 023	1 280
Bosnië-Herz.	186	155	146	157	644	1 652	1 169
Guinee	97	204	179	162	642	1 394	19

Nationaliteit	Sep- tember	Okto- ber	Novem- ber	Decem- ber	Sept- dec. 2000	Totaal 2000	Totaal 1999
Somalië	194	136	139	112	581	2 110	2 731
Overig	1 375	1 603	1 598	1 448	6 024	17 991	17 703
Totaal	3 451	3 981	3 927	3 668	15 027	43 895	39 299

De instroom van Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers (Ama's) blijft stijgen. Vroegen in 1996 nog 1 562 Ama's in Nederland asiel aan, in 1997 waren dat er al 2 660, in 1998 3 504, in 1999 5 547 en in 2000 al 6 681 (zijnde 15% van het totaal aantal asielzoekers). De lijst van belangrijkste landen van herkomst van Ama's werd in 2000 aangevoerd door Angola (1 058), gevolgd door China (937), Guinee (818), Sierra Leone (759), Somalië (409) en Afghanistan (303).

1.2 De instroom in Europa¹

Van Noorwegen, Finland en Ierland zijn nog geen definitieve cijfers over het jaar 2000 bekend. Die landen worden daarom geheel buiten beschouwing gelaten. In tabel 3 worden de instroomgegevens per land weergegeven over de laatste vier maanden van 2000 en die over dezelfde periode in 1999. Ook wordt aangegeven wat de (procentuele verandering) in 2000 is ten opzichte van dezelfde periode in 1999.

In de maanden september tot en met december 2000 zijn ca. 130 000 asielaanvragen ingediend in de in tabel 3 genoemde landen, een stijging van ruim 6 500 (5%) ten opzichte van dezelfde periode in 1999. Met name België (+3 078), Zweden (+3 968) en Denemarken (816) hadden in deze maanden te maken met een sterke stijging. Met name Duitsland (-/ 1 780) en Zwitserland (-/ 748) kenden een flinke daling.

In tabel 3 worden ook de instroomgegevens over heel 2000 weergegeven en die over 1999 en de (procentuele) verandering hierin. De totale instroom over het gehele jaar 2000 is lager dan in dezelfde periode vorig jaar (daling met -/ 4%).

Duitsland is (ondanks een sterke daling met -/ 16 767 ten opzichte van 1999) toch weer op de eerste plaats terechtgekomen en het Verenigd Koninkrijk (stijging met +5 877) neemt ook in 2000 de tweede plaats in, Nederland (+4 596) is derde, gevolgd door België (+6 899) en Frankrijk (+7 754). De al enkele jaren zichtbare toename van de spreiding van asielzoekers van Duitsland naar andere Europese landen zet zich nog steeds voort. Zwitserland kent in 2000 in vergelijking met 1999 de sterkste daling (-/ 28 409) van de instroom.

¹ In Europees verband (IGC) wordt een andere definitie van instroom gehanteerd (nl. het aantal in behandeling genomen asielaanvragen) dan de definitie die is afgesproken met de Tweede Kamer (zie voorgaande paragraaf).

Tabel 3: Europese vergelijking asielaanvragen (bron: Inter-Governmental Consultations (IGC))

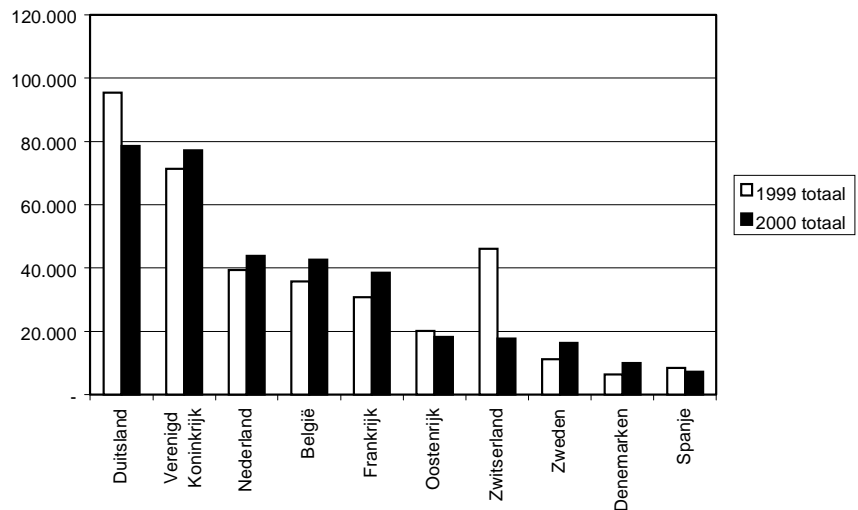
Land	Sept–dec 2000	Sept–dec 1999	Mutatie	Mutatie in %	2000	1999	Mutatie	Mutatie in %
Duitsland*	28 722	30 502	- 1 780	-6%	78 564	95 331	16 767	- 18%
Verenigd Koninkrijk**	27 627	27 177	450	2%	77 192	71 315	5 877	8%
Nederland	15 027	15 145	- 118	- 1%	43 895	39 299	4 596	12%
België	19 081	16 003	3 078	19%	42 677	35 778	6 899	19%
Frankrijk***	12 792	11 875	917	8%	38 586	30 832	7 754	25%
Oostenrijk	6 789	6 588	201	3%	18 284	20 129	1 845	- 9%
Zwitserland	6 704	7 452	- 748	- 10%	17 659	46 068	28 409	- 62%
Zweden	8 109	4 141	3 968	96%	16 283	11 231	5 052	45%
Denemarken	3 067	2 251	816	36%	10 077	6 467	3 610	56%
Spanje	2 459	2 666	- 207	- 8%	7 235	8 405	- 1 170	- 14%
Totaal	130 377	123 800	6 577	5%	350 452	364 855	14 404	- 4%

* Gezinsleden worden alleen meegerekend indien de asielaanvraag afzonderlijk wordt ingediend.

** Exclusief gezinsleden

*** Exclusief niet-alleenstaande minderjarige asielzoekers.

In een grafiek ziet de instroom in Europa over 2000 er in vergelijking met 1999 als volgt uit :

Grafiek 1: Europese vergelijking (bron: IGC)

2. STAND VAN ZAKEN GENOMEN BELEIDSMATREGELEN

2.1 AC-afdoeningspercentage

In de maanden september tot en met december 2000 was het gemiddeld AC-afdoeningspercentage ruim 17%. Dit is een stijging ten opzichte van de voorgaande twee rapportageperioden: in de eerste periode was sprake van 14% en in de tweede van ruim 16%. Het gemiddeld AC-afdoeningspercentage in 2000 was 16%, hetgeen een duidelijke stijging betekent ten opzichte van het afdoeningspercentage in 1999 (12%).

2.2 Tijdelijke Noodvoorziening Vreemdelingen (TNV)

In de onderstaande tabel wordt weergegeven hoe de omvang van de wachtlijst bij de AC's en de bezetting van de TNV's zich in de laatste vier maanden van 2000 hebben ontwikkeld. Tevens wordt het gemiddelde voor het hele jaar 2000 genoemd.

Tabel 4: AC-wachtlijst en TNV-bezetting (per einde van de maand)

	AC-wachtlijst	Bezetting TNV	Percentage
September	1 231	973	79%
Oktober	1 517	1 234	81%
November	1 250	992	77%
December	1 310	1 203	92%

Op 1 januari 2000 bedroeg het aantal plaatsen in de TNV 1 800, waarvan bezet 1 387. Uit de tabel kan worden afgelezen dat een steeds groter deel van de asielzoekers die op de wachtlijst staan, gebruik maakt van de mogelijkheid van opvang via TNV. In december maakte bijna 92% van de betrokken asielzoekers gebruik van deze mogelijkheid. Deze ontwikkeling is voor het COA aanleiding geweest om haar TNV-capaciteit uit te breiden. Met ingang van de maand november 2000 is de TNV-capaciteit – na een eerdere inkrimping – dan ook opnieuw uitgebreid van 1 350 naar 1 700 plaatsen.

De instroom in de TNV in geheel 2000 bedroeg 35 774 vreemdelingen, de uitstroom 36 994. De verblijfsduur in de TNV was in 2000 gemiddeld 10 dagen.

2.3 Overeenkomst van Dublin

In tabel 5 wordt de stand van zaken van door Nederland ingediende claims bij andere Dublin-landen per 31 december 2000 weergegeven.

Tabel 5: Stand van zaken Dublin-claims per 31 december 2000

Claimland	Totaal ingediend in 2000	Waarvan			
		Openstaand	Geweigerd	Vervallen/ Ingetrokken	Akkoord
Oostenrijk	108	28	4	1	75
België	334	19	14	14	287
Duitsland	2 214	212	132	45	1 825
Denemarken	10	3	4		3
Spanje	43	6	4	2	31
Frankrijk	309	9	21	15	264
Engeland	23	2	3	1	17
Griekenland	57	17	1	4	35
Italië	228	58	20	9	141
Ierland	3		1		2
Luxemburg	1		1		
Portugal	56	2	3	1	50
Zweden	8		4	4	
Finland	14	1	10		3
Totaal	3 408	357	222	96	2 733

In de tabel wordt het totaal aantal claims weergegeven dat in 2000 is ingediend naar aanleiding van asielverzoeken die in 2000 door de IND zijn geregistreerd. Het gaat hierbij zowel om claims die in de AC-fase zijn

gelegd, als om claims die later in de procedure zijn gelegd. Uitgangspunt voor het overzicht vormt de situatie per 31 december 2000.

In de eerste vier maanden van 2000 waren 1 288 claims ingediend, terwijl er in de tweede viermaandsperiode bijna 1 100 werden ingediend. In de maanden september tot en met december heeft de daling in het aantal Dublin-claims zich doorgezet (1 028). Van de claims die zijn afgehandeld, is het merendeel gehonoreerd.

Er wordt op dit moment aan circa 1 200 Dublin-claimanten¹ opvang verleend. Het gaat hierbij om humanitaire noodsituaties en om claims die pas na de AC-fase konden worden gelegd. Dit aantal bestaat uit openstaande claims en claims die reeds akkoord zijn bevonden, maar waarbij nog geen feitelijke overdracht aan het betrokken Dublinland heeft plaatsgevonden.

2.4 Gemeenschappelijke Kennisgroep (GKG)

De Gemeenschappelijke Kennisgroep (GKG) van de IND bestaat uit de volgende clusters:

- Landendesk
- Bureau Taalanalyse

De Landendesk heeft als primaire taak het leveren van landeninformatie aan hoor- en beslismedewerkers van de IND. De Landendesk en het Bureau Taalanalyse werken momenteel aan het professionaliseren van zogenaamde herkomstbepalingen.

Van juli 1999 tot januari 2001 heeft het Bureau Taalanalyse circa 1 100 analyses verricht in 750 zaken. De vraag naar taalanalyse uit het primair proces neemt toe. Men zal zich de komende jaren meer richten op het verder verbeteren van de kwaliteit en presentatie van de zogenaamde Rapporten Taalanalyse en op het vergroten van de capaciteit om snel en betrouwbaar informatie over talen te verschaffen.

2.5 Wijzigingen landenbeleid

Sri Lanka

In het driejarenbeleid ten aanzien van SriLankanen zijn naar aanleiding van jurisprudentie wijzigingen opgetreden. De perioden vanaf 25 april 1995 tot 13 maart 1997 en 19 juni 1998 tot en met 9 oktober 1998 worden meegeteld als relevant tijdsverloop.

Sudan

Bij brief van 8 september 2000 (kenmerk 5 038 057/00/DVB) is aan de voorzitter van de Tweede Kamer medegedeeld dat asielzoekers, die behoren tot de zuidelijke niet-Arabische en Nuba-bevolkingsgroepen en die direct voorafgaande aan hun vertrek gedurende langere tijd probleemloos in het noorden van Sudan hebben verbleven, niet langer in aanmerking komen voor een voorwaardelijke vergunningen tot verblijf (vvtv).

2.6 Bureau Medische Advisering

In september 2000 is, door het inzetten van extra personeel, de voorraad medische adviesaanvragen van voor 1 januari 2000 geheel weggewerkt. Van de adviesaanvragen die in 2000 zijn ingediend (totaal 1 678 aanvragen) zijn er inmiddels 1 359 afgehandeld, zodat de werkvoorraad bij het Bureau Medische Advisering per 1 januari 2001 bestaat uit 319

¹ Conform de motie van de leden Dittrich c.s., Tweede Kamer vergaderjaar 1998–1999, 19 637, nr. 379.

aanvragen. De huidige gemiddelde doorlooptijd van het medisch advies is nu ongeveer 12 weken, waarmee aan de toezegging aan de Nationale Ombudsman en de Tweede Kamer wordt voldaan.

2.7 Stand van zaken terugkeer

Raming Terugkeer

In de meerjarenbegroting is voor het jaar 2000 uitgegaan van de terugkeer van 19 500 personen. Zoals uit tabel 9 blijkt was er in 2000 sprake van een gerealiseerde terugkeer van 16 662 personen.

Stappenplan beëindiging voorzieningen

Het Stappenplan 2000 is op 11 februari 2000 in werking getreden. Inmiddels zijn 31 879 asielzoekers opgenomen in het Stappenplan. Het grootste deel daarvan is opgenomen naar aanleiding van een negatieve beslissing in eerste aanleg. Met nagenoeg al deze personen is een terugkeergesprek gevoerd.

In augustus 2000 vond de eerste ontruimingsprocedure plaats in het kader van het nieuwe Terugkeerbeleid. Deze werd met succes door het COA verdedigd. In totaal zijn er 6 ontruimingsprocedures geweest, waarbij de rechter heeft geoordeeld dat het overheidsoptreden de zorgvuldigheids- en rechtmatigheidstoets kon doorstaan. Aan het eind van 2000 waren 6 ontruimingsprocedures geagendeerd bij de rechtbank en waren er nog eens 14 zaken in voorbereiding bij de landsadvocaat. De implementatie van het Stappenplan 2000 heeft nog niet tot grote aantallen beëindigingen van voorzieningen geleid. Verwacht wordt dat het pas vanaf medio 2001 om substantiëlere aantallen zal gaan.

De activiteiten inzake de uitvoering van het «oude» Stappenplan zijn eveneens geïntensiveerd. Gelet op de in dit Stappenplan opgenomen «meewerkcriterium» is de uitvoering hiervan zeer arbeidsintensief en zijn er in kwantitatieve zin nog geen substantiële resultaten te zien.

In de tweede helft van 2000 is er met het ministerie van BZK gewerkt aan de totstandkoming van een Stappenplan Zorgwet VVTV ten behoeve van decentraal gehuisvesten. Het Stappenplan Zorgwet VVTV is op 30 november 2000 in de Staatscourant gepubliceerd en op 2 december 2000 in werking getreden. Inmiddels is ook een bijbehorende Administratieve Organisatie ontwikkeld en zijn richtlijnen opgesteld voor het bijhouden van een procesvertrekdoosier.

Een belangrijk knelpunt in dit kader wordt gevormd door het ontbreken van voldoende draagvlak bij gemeenten om medewerking te verlenen aan de uitvoering.

Naar aanleiding van gesprekken van het COA en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en diverse voorlichtende activiteiten vanuit de terugkeerorganisatie is inmiddels een voorzichtig positieve tendens te bespeuren op het terrein van het verlenen van medewerking door gemeenten.

Om ook vreemdelingen die een herhaald verzoek om asiel indienen onder de werking van het Stappenplan 2000 te brengen is in deze rapportageperiode een voorstel gedaan tot wijziging van de Regeling Verstrekkingen Asielzoekers en andere vreemdelingen (RVA). Het besluit tot wijziging van de RVA is op 27 december 2000 gepubliceerd in de Staatscourant.

Doelgroepenbenadering

Ten behoeve van de terugkeer van etnisch Albanezen uit Kosovo en Koerden naar Noord-Irak zijn in 2000 doelgroepenprogramma's ontwikkeld en geïmplementeerd.

Nadat begin 2000 ongeveer 1800 Albanezen uit Kosovo (vvtv-houders) schriftelijk waren benaderd om zich voor 1 mei 2000 te melden voor terugkeer met behulp van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), is in de tweede helft van 2000 gestart met het persoonlijk benaderen van uitgeprocedeerde en verwijderbare etnische Albanezen uit Kosovo. Daarbij zijn IOM-folders uitgereikt en is de betrokken vreemdelingen aangezegd zich binnen 4 weken bij de IOM te melden voor vertrek. Bij brief van 19 januari 2001 (kenmerk 5 065 107/00/DVB) is uw Kamer een evaluatie over het toelatings- en terugkeerbeleid ten aanzien van Kosovo aangeboden.

In het jaar 2000 zijn met behulp van de reguliere IOM-REAN-regeling 46 Iraakezen teruggekeerd naar Noord-Irak. Met het doelgroepenprogramma Noord-Irak wordt beoogd de vrijwillige terugkeer naar Noord-Irak verder te stimuleren. Terugkeer kan plaatsvinden via Turkije met gebruikmaking van een Nederlands document.

Na een gehouden inventarisatie onder de doelgroep is vanaf september 2000 gestart met het benaderen van vreemdelingen die onder het oude stappenplan van 8 januari 1999 vallen. Momenteel wordt er met de IOM voor de terugkeer naar Noord-Irak een aangepaste regeling ontwikkeld. Deze REAN+ regeling zal met ingang van 1 maart 2001 voor de duur van 1 jaar van toepassing zijn op alle in Nederland verblijvende Iraakse vreemdelingen die willen terugkeren naar Noord-Irak.

Gedwongen vertrek

Ten aanzien van gedwongen vertrek is de hiermee gepaard gaande complexiteit nog onverkort aan de orde. Technische beletselen van velerlei aard (onder andere het ongedocumenteerd zijn, de moeizame verstrekking van Laissez Passers en vervoersproblemen) blijven parten spelen. Op dit terrein mogen de verwachtingen niet te hoog gespannen zijn. Er wordt gewerkt aan het nog beter structureren van de werkwijze omtrent het aanvragen van Laissez Passers.

Op 30 november 2000 is een groep van 34 Nigerianen, waaronder 10 vrouwen, per charter uitgezet naar Lagos. Hieronder bevond zich ook een aantal asielzoekers. Over het gehele jaar 2000 zijn 5 charters uitgevoerd: een achttal personen is in maart uitgezet naar Pristina in Kosovo, in juni zijn 40 Nigerianen uitgezet naar Lagos. In juli zijn chartervluchten uitgevoerd naar Tunis en Dakar in Senegal. In november 2000 is de reeds gememoreerde (tweede) charter naar Nigeria uitgevoerd.

IOM

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) heeft in 2000 haar organisatie aangepast om overeenkomstig het gestelde in de terugkeernotitie te kunnen opereren. De organisatie is uitgebreid met een 6-tal kantoren, verspreid over het gehele land en er is een 20-tal nieuwe medewerkers aangesteld. IOM heeft in 2000 met ruim 17 000 personen gesprekken gevoerd over de mogelijkheden die IOM kan bieden bij de zelfstandige terugkeer. IN 2000 hebben 3 223 vreemdelingen Nederland verlaten met gebruikmaking van door IOM aangeboden faciliteiten.

In de praktijk is gebleken dat het tijdens terugkeergesprekken tussen COA-medewerkers en vreemdelingen regelmatig voorkomt dat vreemdelingen niet op de hoogte zijn van de negatieve beslissing op hun bezwaarschrift. Raadslieden hebben in die gevallen de vreemdeling niet geïnformeerd. Een brief aan de Orde van Advocaten over dit onderwerp is in voorbereiding.

Medio 2000 is de externe voorlichting over het nieuwe terugkeerbeleid in geval van beëindiging van de opvangvoorzieningen gestructureerd aan de hand van een daarvoor door de gezamenlijke voorlicht(st)ers van de ketenpartners opgesteld document.

Aan lokale bestuurders en de leiding van politiekorpsen is op diverse wijzen voorlichting gegeven over het nieuwe terugkeerbeleid. Daarnaast is in samenwerking met de VNG in mei een 4-tal congressen gehouden voor lokale bestuurders en ambtenaren. Tijdens deze congressen is van gedachten gewisseld over de rol van de gemeenten in de uitvoering van het nieuwe terugkeerbeleid. Er is met name gesproken over de manier waarop na publicatie dient te worden omgegaan met de doelgroep vreemdelingen van het Stappenplan VVTV Zorgwet.

2.8 Tijdelijke Regeling Srebrenica

Op 18 februari 2000 heeft het Kabinet besloten een tijdelijke regeling te treffen voor asielzoekers die de val van Srebrenica op 11 juli 1995 hebben meegemaakt. Deze beleidswijziging en de hoofdlijnen voor de regeling zijn bij brief van 22 februari 2000 (TK 1999–2000, 19 367, nr. 509) aan de Tweede Kamer bekendgemaakt en hebben nadere uitwerking gekregen in het Tussentijds Bericht Vreemdelingencirculaire (TBV) 2000/12 van 30 mei 2000.

In totaal zijn er 186 verzoeken conform deze regeling ingediend. Inclusief echtgenoten en kinderen gaat het hierbij in totaal om 411 mensen. Bijna 73% van de asielzoekers die een verzoek hebben ingediend en op wiens verzoek inmiddels is beslist, is in het bezit gesteld van een zogenaamde VTV-S (ruim 65%), dan wel een andere verblijfstitel (bijna 8%). Bijna 20% is niet in het bezit gesteld van een verblijfstitel.

2.9 Openstaande Toezeggingen

Hierna treft u de reactie aan van de staatssecretaris van Justitie op een tweetal toezeggingen die haar ambtsvoorganger uw Kamer heeft gedaan.

Toezegging nummer 1962. Het opzetten van permanente visitatieteams die periodiek alle buitengrenzen van de Schengenlidstaten inspecteren en op basis daarvan verbeteringsvoorstellen doen.

In het Algemeen Overleg van 10 oktober 2000 is gesproken over het in het leven roepen van permanente visitatieteams voor Schengen die periodiek de buitengrenzen inspecteren ter verbetering van de buitengrenscontrole. In tegenstelling tot de indruk die wellicht tijdens voornoemd Algemeen Overleg is gewekt, is een dergelijk systeem echter reeds voorhanden binnen het Schengenacquis dat, zoals bekend met de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam, is geïntegreerd in de Europese Unie. Bij besluit van het Uitvoerend Comité van Schengen dd. 16 september 1998 (SCH/Com-ex (98) 26 def.) is een Permanente Schengen Evaluatie-Commissie opgericht, die is belast met het vaststellen dat de voorwaarden voor inwerkingtreding van de Overeenkomst van Schengen in een Staat die kandidaat is voor deze inwerkingstelling, zijn vervuld, en

met het bewaken dat de Lidstaten het Schengen-acquis correct toepassen, in het bijzonder door het opsporen van problemen en het voorstellen van oplossingen. De evaluaties die door deze zogenaamde Permanente Commissie worden opgesteld, komen onder meer tot stand door middel van bezoeken ter plaatse, en dan in het bijzonder aan de buitengrenzen. De frequentie en de volgorde waarin deze Permanente Commissie de lidstaten en de kandidaat-lidstaten bezoekt, wordt door de Raad bepaald. Bovenstaande werkwijze werkt naar volle tevredenheid van de lidstaten.

Toezegging nummer 1972. Tijdens het Algemeen Overleg over de Rapportage Asielketen op 12 oktober 2000, heeft de staatssecretaris van Justitie toegezegd, naar aanleiding van de vraag van het lid Halsema, dat hij aan zal geven hoeveel Somaliërs er met behulp van IOM zijn teruggekeerd naar Somalië.

Op basis van informatie van het IOM kan worden gemeld dat er in 1999 met de hulp van het IOM 7 personen naar Somalië zijn teruggekeerd. In het jaar 2000 zijn er 10 personen naar Somalië teruggekeerd die gebruik hebben gemaakt van IOM-faciliteiten.

DEEL II. STAND VAN ZAKEN IN DE ASIELKETEN

3 MINISTERIE VAN JUSTITIE

3.1 Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)

In deze paragraaf wordt ingegaan op de productie van de IND op het gebied van asiel in de laatste viermaandsperiode van 2000 en op het aantal nog te behandelen zaken per 1 januari 2001. Vervolgens wordt het aantal verleende statussen in de rapportageperiode weergegeven en tenslotte wordt aandacht besteed aan de cijfers omtrent de terugkeer van asielzoekers.

Productie IND

De productie in de derde viermaandsperiode van dit jaar op het gebied van asiel lag iets hoger dan die in de twee voorgaande viermaandsperioden. Ten opzichte van de jaarplanning 2000 heeft de IND op zowel asiel-gehoor als asiel-bezwaar een hogere productie geleverd dan afgesproken. Op het gebied van 1e aanleg is de productie iets achtergebleven bij de jaarplanning. Echter, ten opzichte van 1999 is er in 2000 in absolute aantallen op alle drie gebieden een hogere productie gerealiseerd.

Tabel 6: Productiecijfers IND 2000

	Productie januari t/m april	Productie mei t/m augustus	Productie sept. t/m december	Totale productie 2000	% realisatie jaarplanning 2000	Totale productie 1999
Asiel gehoor	16 159	15 810	15 310	47 279	111%	46 178
1e aanleg	18 507	18 159	21 345	58 011	97%	50 682
Bezwaar	7 618	6 886	8 850	23 354	120%	19 715

Aantallen nog te behandelen zaken van de IND

In onderstaande tabel is de stand van zaken opgenomen van het aantal aanvragen dat in behandeling is bij de IND per 31 december 2000. Ook de ouderdom van die aanvragen is weergegeven. Tevens is als referentie het aantal nog te behandelen aanvragen per 31 augustus 2000 weergegeven.

Tabel 7: Nog te behandelen aanvragen (op datum indiening van het asielverzoek)

Stand per	≤ 1998		1999		2000		Totaal	
	31-08-00	31-12-00	31-08-00	31-12-00	31-08-00	31-12-00	31-08-00	31-12-00
Gehoor	357	106	1 246	473	7 033	7 774	8 636	8 353
1e aanleg	3 146	1 621	9 479	4 840	9 825	11 475	22 450	17 936
Bezwaar	20 413	18 363	15 778	19 049	4 229	10 328	40 420	47 740

Asiel-gehoor

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het totale aantal nog te horen personen in de afgelopen vier maanden verder gedaald is naar ruim 8 300. Van deze zaken behoort ongeveer de helft tot de normale werkvoorraad. De IND heeft in de rapportageperiode het aantal oudere nog te behandelen zaken drastisch teruggebracht.

1e Aanleg

Het aantal nog te behandelen zaken 1e aanleg is met ruim 20% gedaald tot onder 18 000 ten opzichte van de vorige rapportageperiode. Het aantal nog te behandelen zaken bestaat voor een deel uit de normale werkvoorraad (ruim 4 000), dan wel uit zaken waarin de IND nog geen beslissing kan nemen omdat nog op advies van derden wordt gewacht (bijna 7 000).

De overige zaken, bijna 7 000, zijn te bestempelen als achterstand. De IND streeft er naar deze zaken af te wikkelen voordat de nieuwe Vreemdelingenwet in werking treedt.

Asiel-bezwaar

Het aantal zaken in Bezwaar is met 18% toegenomen tot ruim 47 000. Hier was in de planning rekening mee gehouden. De IND heeft in 2000 immers prioriteit gelegd bij de afhandeling van gehoren en het nemen van beslissingen in 1e aanleg. Naar verwachting zal het grootste deel van de zaken in Bezwaar in de loop van 2001 en 2002 kunnen worden weggewerkt.

Statusverleningen

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal verleende statussen (inclusief statusomzettingen) in asielprocedures voor elk van de rapportageperiodes van 2000, met een onderscheid naar A-, Vtv- en Vvtv-status. Ook wordt weergegeven in welke fase van de procedure de status is toegekend en wat het totaal aantal statusverleningen in 1999 was.

Tabel 8: Statusverleningen 2000 en 1999 (totaal)

	A-status	Vtv	Vvtv	Totaal
<i>Januari t/m April 2000</i>				
1e aanleg	248	1 004	792	2 044
Bezwaar	288	644	41	973
Totaal	536	1 648	833	3 017
<i>Mei t/m Augustus 2000</i>				
1e aanleg	230	991	931	2 152
Bezwaar	350	517	51	918
Totaal	580	1 508	982	3 070
<i>September t/m December 2000</i>				
1e aanleg	418	1 015	1 235	2 668
Bezwaar	274	620	77	971
Totaal	692	1 635	1 312	3 639
Aantal statusverleningen 2000	1 808	4 791	3 127	9 726
Aantal statusverleningen 1999	1 507	3 471	4 521	9 499

Bovenstaande aantallen zijn dus inclusief eventuele statusomzettingen, waarbij in bezwaar een Vtv of Vvtv alsnog in een hogere status wordt omgezet. In de laatste viermaandsperiode van 2000 zijn aanzienlijk meer statussen verleend dan in de voorgaande twee periodes. Vergeleken met 1999 is het totaal aantal toegekende Vvtv's in 2000 met ruim 30% gedaald. Het totaal aantal A-statussen en Vtv's is echter met respectievelijk bijna 20% en ruim 38% gestegen in 2000. Dit is vooral het gevolg van de stijging van het aantal behandelde aanvragen door de IND.

Terugkeer

In de volgende tabel worden de aantallen teruggekeerde of verwijderde asielzoekers zoals die in de drie viermaandsperiodes van 2000 in het geautomatiseerde systeem van de IND zijn geregistreerd, weergegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de wijze waarop de terugkeer heeft plaatsgevonden.

Tabel 9: Aantallen Terugkeer asiel per viermaandsperiode 2000

Soort Terugkeer	Januari-april	Mei-augustus	September-december	Totaal 2000	Raming 2000
Controle adres	3 853	3 378	3 640	10 871	
Vertrek onder toezicht	957	1 220	1 011	3 188	
Uitzetting	622	689	716	2 027	
Overig	149	205	182	536	
Totaal	5 581	5 492	5 549	16 662	19 500

In de meerjarenbegroting voor het jaar 2000 wordt uitgegaan van de terugkeer van 19 500 uitgeprocedeerde personen. Dat is ruim 2 800 personen meer dan de gerealiseerde terugkeer van 16 662 personen.

3.2 Centraal Orgaan opvang asielzoekers

De totale instroom in de centrale opvang bedroeg in 2000 33 602 personen. Dit betekent een daling van 4 625 (- 12%) ten opzichte van de instroom in 1999. Exclusief de evacués uit Kosovo is de daling ten opzichte van 1999 slechts 678 (- 2%). De instroom in 2000 fluctueerde per

maand. Uitschieters waren de maanden januari (3 501), augustus (3 096) en november (3 213). De laagste instroom was te zien in juni (2 216). Het feit dat de uitstroom uit de centrale opvang evenals in 1999 structureel onder het niveau van de instroom ligt, resulteert in toenemende mate in een behoefte aan extra opvangcapaciteit.

Tabel 10: Instroom en uitstroom centrale opvang

	Sep-tember	Oktober	Novem-ber	Decem-ber	Totaal Sept-dec'00	Totaal 2000	Raming Uit-stroom 2000
Instroom	2 892	2 984	3 213	2 665	11 754	33 602	
Uitstroom	1 444	1 515	1 639	1 562	6 160	19 947	29 800
Saldo	1 448	1 469	1 574	1 103	5 594	13 655	

In de capaciteitsplanning van augustus 2000 ging het COA uit van een capaciteitsbehoefte ultimo 2000 van 69 800 plaatsen. Per ultimo 2000 waren hiervan 69 600 plaatsen gerealiseerd. 2 600 plaatsen hiervan zijn Wachtlijstplaatsen (zogenaamde pré-OC-plaatsen). Deze plaatsen zijn alleen te gebruiken aan het begin van het opvangtraject. Vanwege een tekort aan reguliere opvangplaatsen is er ook gekozen voor een hogere bezettingsgraad dan de gewenste 95%.

De bezetting in de centrale opvang bedroeg op 1 januari 2001 78 200. Dit is een stijging van 13 479 (21%) ten opzichte van 1 januari 2000 (bezetting 64 721). Exclusief de evacués uit Kosovo (per 1-1-2001 235 personen, tegen 649 personen per 1-1-2000) is de stijging 22%. Zoals uit tabel 10 blijkt vormt de achterblijvende uitstroom uit de opvang (bijna 10 000 minder dan geraamd) de belangrijkste reden voor de hoge bezetting van de opvang.

Van het genoemde aantal van 78 200 personen op 1 januari 2001, verbleven er 66 800 personen in een opvangcentrum en maakten 11 400 personen gebruik van het vrijwillige ZelfZorgArrangement (ZZA). De bezettingsgraad op de asielzoekerscentra ligt daarmee nog steeds boven de 100% en daarmee zijn marges voor het COA om eventuele tegenvallers in de instroom en uitstroom op te vangen zeer gering. De capacitaire nood blijft daarmee onverminderd groot.

Tabel 11: Bezetting centrale opvang op 1 januari 2001 en op 1 januari 2000 (naar nationaliteit)

Nationaliteit	Bezetting per 1-1-2001	Bezetting per 1-1-2000
Irak	11 294	10 139
Afghanistan	7 715	6 247
Joegoslavië	6 259	5 854
Somalië	5 112	4 919
Iran	4 785	4 361
Azerbajdzjan	4 355	3 612
Angola	3 396	2 027
Soedan	3 343	2 750
Turkije	2 823	2 097
Bosnië Herzegovina	2 593	3 208
Overig	26 290	18 843
Subtotaal	77 965	63 799
Evacues uit Kosovo	235*	875
Totaal	78 200	64 674

* Dit betreft alle evacués uit Kosovo in de opvang (ongeacht centrumtype), terwijl in eerdere rapportages het aantal Kosovaren in KOC's (Kosovo Opvang Centra) werd vermeld.

Het gebruik van de ZZA-regeling is in 2000 met 2 183 toegenomen van 9 217 op 1 januari 2000 naar 11 400 op 1 januari 2001 en is daarmee met 23% gestegen, gemiddeld 185 per maand.

Capaciteitsprognose

Ultimo 2001 verwacht het COA een capaciteitsbehoefte te hebben van 87 750 plaatsen.

3.3 Vreemdelingenkamers

In tabel 12 treft u een overzicht aan van de in- en uitstroombcijfers van de VK's in de laatste vier maanden van 2000 en 1999, evenals de in- en uitstroombcijfers over heel 2000 en 1999. Voor zowel de instroom van nieuwe zaken als ook de uitstroom van afgehandelde zaken (productie VK's) geldt dat deze in 2000 zijn toegenomen ten opzichte van 1999. Voor het jaar 2000 wordt het totaal aantal zaken ook gespecificeerd naar asiel en regulier.

Tabel 12: Instroom en uitstroom VK's: september tot en met december en hele jaar 2000/1999

Instroom VK's	Septem-ber	Oktober	November	December	Gehele jaar
<i>Instroom 2000*</i>	3 654	4 322	4 798	4 570	20 522
– w.v. asiel	1 596	1 968	2 297	2 229	22 172
– w.v. regulier	2 058	2 354	2 501	2 341	28 380
<i>Instroom 1999</i>	3 662	3 776	3 808	4 109	44 894
<i>Uitstroom VK's</i>					
<i>Uitstroom 2000</i>	3 341	3 317	3 836	3 418	41 854
– w.v. asiel	1 311	1 402	1 715	1 571	17 212
– w.v. regulier	2 030	1 915	2 121	1 847	24 642
<i>Uitstroom 1999</i>	2 964	2 759	3 295	3 651	35 418

* Vanaf 1 januari 2000 zijn de VK's in staat het totaal aantal procedures te specificeren naar asiel en regulier.

In de volgende tabel wordt de voorraadontwikkeling in 2000 geschetst en tevens een vergelijking gemaakt tussen de prognose en de realisatie van de begin- en eindvoorraad van de VK's.

Tabel 13: Voorraadontwikkeling VK's 2000: vergelijking prognose en realisatie:

	Begin-voorraad	Instroom	Uitstroom	Eindvoorraad
<i>Prognose 2000</i>	33 415	46 922	36 245	44 092
<i>Realisatie 2000</i>	33 415	50 522	41 854	42 113
– w.v. asiel	17 064	22 172	17 212	22 024
– w.v. regulier	16 351	28 380	24 642	20 089

De productie van de vreemdelingenkamers is zowel gemiddeld over de afgelopen vier maanden als over heel 2000 hoger dan vorig jaar en ook beduidend meer dan geprognosticeerd. De uitbreiding van het aantal vreemdelingenkamers is nog te recent om hieraan de toegenomen productie te kunnen toeschrijven. Aangenomen wordt dat de hogere productie het gevolg is van de projectmatige afhandeling van bepaalde categorieën zaken.

De stijging van de voorraad moet worden toegeschreven aan de gestegen instroom (hoger dan vorig jaar en hoger dan geprognosticeerd). Door de hoge productie is de voorraad evenwel minder gegroeid dan verwacht.

Uitbreiding

Op 18 januari is de vreemdelingenkamer in Utrecht als laatste van de vijf nieuwe vreemdelingenkamers officieel geopend. Inmiddels is een begin gemaakt met het volgende uitbreidingstraject waarmee wordt beoogd in 2002 nog eens vijf nieuwe vreemdelingenkamers van start te laten gaan. Daarmee zal het totaal aantal VK's uitkomen op 15.

Vreemdelingenwet 2000

Door het toenemende aantal vreemdelingenkamers alsmede door de verkorting van de termijnen in bewaringszaken in de vreemdelingenwet 2000 is behoefte ontstaan aan centrale registratie en verdeling van door de vreemdelingenkamers te behandelen beroepen. In verband daarmee wordt momenteel gewerkt aan een centraal intakebureau vreemdelingen-zaken. Het intakebureau is voor wat betreft de intake en verdeling van bewaringszaken op 1 januari van start gegaan. Centrale registratie en verdeling van de overige zaken wacht op de ontwikkeling van een geauto-matiseerd registratie en verdelingssysteem.

3.4 Gefinancierde rechtsbijstand asielzoekers

Het jaar 2000 heeft van alle bij de rechtsbijstandverlening aan asielzoekers betrokken partners grote inspanningen gevraagd om aan de vraag naar rechtsbijstand te kunnen voldoen. Het aanbod is in 2000 in toenemende mate onder druk komen te staan.

De invoering van de nieuwe Vreemdelingenwet zal naar verwachting – zeker op de korte termijn – niet leiden tot een ontspanning met betrekking tot deze problematiek. Om die reden vindt op dit moment overleg plaats tussen ketenpartners over mogelijke maatregelen om ook in de toekomst vraag en aanbod te kunnen met elkaar in evenwicht te houden.

De in 2000 gestarte activiteiten met betrekking tot de invoering van de nieuwe wet worden voortgezet. De opleiding met betrekking tot de nieuwe Vreemdelingenwet voor juristen van de stichtingen rechtsbijstand en asieladvocaten loopt volgens verwachting.

4 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

4.1 Huisvesting statushouders

Ten behoeve van de eerste huisvesting van statushouders in de gemeenten zijn voor het jaar 2000 de gebruikelijke halfjaarlijkse taakstellingen bekend gemaakt. Het aantal te huisvesten statushouders bedroeg voor het eerste halfjaar van 2000 5 000 personen, terwijl die voor het tweede halfjaar van 2000 5 100 personen omvatte. In totaal ging het gedurende het jaar 2000 om 10 100 te huisvesten statushouders.

Hoewel de prognose en de hierop gebaseerde huisvestingstaakstellingen in interdepartementaal verband zo zorgvuldig mogelijk worden bepaald, bleken het afgelopen jaar de opgelegde taakstellingen voor de gemeenten te hoog te zijn geweest. Het werkelijk aantal statusverleningen (waarop de

taakstellingsomvang van 2000 is gebaseerd) is lager uitgekomen dan geprognoseerd (ongeveer 1 700 statussen minder dan geprognoseerd).

Tijdens het eerste halfjaar van 2000 zijn 4 700 statushouders door de gemeenten van huisvesting voorzien. Gedurende deze periode werden er meer statushouders uit de centrale opvangvoorzieningen uitgeplaatst dan er nieuwe statushouders bijkwamen. De realisatiemogelijkheid van de taakstellingen is afhankelijk van het aanwezige aantal te bemiddelen statushouders. Voor het soepel verlopen van het bemiddelingsproces bij het COA is altijd een zekere omvang van statushouders noodzakelijk («werkvoorraad»); bovendien wisselt de populatie uiteraard steeds. Per 1 augustus 2000 was sprake van een historisch laag niveau van het aantal uit te plaatsen statushouders (2 700 personen) in de centrale opvang.

Deze trend is hierna doorbroken. Het aantal statusverleningen per maand nam toe, waardoor – hoewel op een lager gemiddeld niveau dan in 1999 – het aantal te bemiddelen statushouders in de centrale opvang opliep. Per 1 januari 2001 ging het om bijna 3 900 statushouders; deze statushouders moeten, voor zover nog niet reeds bemiddeld, gedurende het eerste kwartaal van 2001 door de gemeenten van huisvesting worden voorzien. Voor de tweede helft van 2000 werden ruim 4 480 statussen verleend, terwijl het aantal feitelijke huisvestingen in de gemeenten achterbleef. Er werden 3 499 statushouders gehuisvest. In totaal zijn gedurende het jaar 2000 8 199 statushouders door de gemeenten gehuisvest. Hiermee kwam het totale realisatiepercentage over 2000 op 81%.

Deze resultaten vergeleken met voorgaande perioden kan opgemerkt worden dat de realisatie zowel qua omvang als qua percentage in 2000 op een lager niveau is komen te liggen. De taakstellingen werden gedurende de eerste helft van 1999 voor 83% en gedurende geheel 1999 voor 91% gerealiseerd. Toen werden er ook meer statushouders gehuisvest, namelijk 12 900 personen. Betrokkenen (VNG, IPO en COA) zijn eind 1999 gewezen op het belang van het zo snel mogelijk huisvesten van statushouders.

Sinds de invoering van de taakstellingssystematiek (mei 1993) zijn er tot en met december 2000 ruim 127 800 statushouders gehuisvest, waarvan gedurende de periode 1 juli 1995 (datum invoering wettelijke taakstellingen) tot en met december 2000 ruim 72 800 statushouders.

4.2 Uitplaatsingstermijnen

Gedurende het jaar 2000 is het systeem van procesbewaking voortgezet. De betrokken ketenpartners bespreken maandelijks de voortgang van de afgesproken maatregelen om de uitplaatsingstermijn terug te dringen tot het door het kabinet gestelde ambitieniveau van gemiddeld drie maanden.

Zo is door deze «monitoring» de doorlooptijd tussen het slaan en de verzending van de beschikking door de IND en de uitreiking daarvan door de VD teruggebracht. Tevens is de meting en analyse van de uitplaatsingstermijnen door het COA verbeterd.

Het COA heeft het afgelopen jaar extra menskracht ingezet voor een actieve bemiddeling van statushouders die al geruime tijd in de opvang verblijven en moeilijk te bemiddelen zijn (medische indicaties, alleenstaanden, grote gezinnen). Uit de maandelijkse analyses is gebleken dat het overgrote deel van de gehuisveste statushouders, zo'n 75%, het uitplaatsingsproces binnen de gestelde termijn van drie maanden heeft doorlopen.

Gedurende het jaar 2000 is ter verbetering van het uitplaatsingsproces van statushouders uit de centrale opvangvoorzieningen naar de gemeenten en van de huisvesting van statushouders een aantal producten ontwikkeld. In opdracht van de ministeries van BZK en VROM is begin februari 2000 een «werkwijzer primaire huisvesting en zorg statushouders» aan de bij het beleid betrokken doelgroepen (gemeenten, corporaties, VluchtelingenWerk, COA) gezonden. De landelijke vereniging van sociale diensten (Divosa) heeft een handreiking uitplaatsing statushouders opgesteld, waarin een aantal «best practices» zijn opgenomen. Bij brief van 29 maart 2000 heeft de minister voor GSI mede namens de staatssecretaris van VROM twee onderzoeksrapporten met betrekking tot de huisvesting van alleenstaanden aangeboden. Deze onderzoeken geven een concreet antwoord op de knelpunten die optreden bij de huisvesting en begeleiding van alleenstaande statushouders en op de kostentechnische aspecten bij het realiseren van huisvesting voor deze alleenstaanden in de gemeenten.

Op 13 april 2000 is in het Staatsblad een wijziging van het besluit GBA gepubliceerd, die vanaf 1 juni 2000 een verkorting van de inschrijving van asielzoekers in de GBA bij zes maanden verblijf mogelijk maakt. De terugdringing van deze inschrijvingstermijn van één jaar tot zes maanden draagt bij tot een verkorting van het uiteindelijke uitplaatsingsproces van statushouders. De gemeenten hebben in april 2000 van het agentschap Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR) een brief ontvangen met een handreiking waarin achtergrondinformatie over deze wijziging is opgenomen.

Zorgwet VVTV

Met de inwerkingtreding van de Vreemdelingenwet 2000 per 1 april 2001 komt de zorg en financiering op grond van de Zorgwet VVTV te vervallen. In artikel 5 van Hoofdstuk 11 van de Invoeringswet Vreemdelingenwet 2000 zijn overgangsbepalingen met betrekking tot de afloop van de Zorgwet VVTV opgenomen. Het eerste lid van artikel 5 handelt over de omzetting van de nog bestaande voorzieningen van VVTV'ers. De gemeenten dienen uiterlijk binnen zes maanden na inwerkingtreding van de wet ervoor zorg te dragen dat houders van een VTV na het verkrijgen van een vergunning voor bepaalde tijd asiel in aanmerking worden gebracht voor de reguliere voorzieningen.

In het tweede lid van artikel 5 is de wijze vastgelegd waarop de VVTV-voorzieningen (waaronder de huisvesting) ten aanzien van een ex-VVTV'er dienen te worden beëindigd. De gemeenten zijn hierover per circulaire van 22 november 2000 geïnformeerd, waarbij het stappenplan beëindiging Zorgwet VVTV-voorzieningen (betrekking hebbende op de periode tot inwerkingtreding van de Vreemdelingenwet 2000) is aangeboden. In dit stappenplan is ten behoeve van de gemeenten de procedure voor de beëindiging van de voorzieningen weergegeven en zijn de activiteiten beschreven van de verschillende ketenpartners die zijn betrokken bij de uitvoering van het terugkeerbeleid.

Tijdens de in november/december 2000 gehouden regionale bijeenkomsten voor de gemeenten is onder meer voorlichting gegeven over de praktische consequenties van de beëindiging van de Zorgwet VVTV. Ook is dit onderwerp in de circulaire «taakstellingen huisvesting statushouders» voor het eerste halfjaar van 2001 van 20 november 2000 behandeld. Begin 2001 zullen bovendien nog verschillende voorlichtingsbrochures worden uitgebracht.

4.3 Bestuurlijk Overleg Rijk, VNG en IPO over opvang en huisvesting statushouders

In 2000 heeft een kabinetsdelegatie onder leiding van de minister voor GSI drie maal bestuurlijk overleg met de VNG en het IPO gevoerd, te weten op 30 maart 2000, 23 juni 2000 en 7 december 2000.

De belangrijkste onderwerpen van dit overleg waren de aanhoudende druk op de centrale opvangvoorzieningen voor asielzoekers, de toekomstige opvangmodaliteiten, de gevolgen van de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 voor de gemeenten en de daarmee samenhangende afschaffing van de Zorgwet VVTV, het terugkeerbeleid en de relatie huisvesting statushouders en inburgering. Onderstaand worden de bereikte resultaten weergegeven.

Toekomstige opvangmodaliteiten

De notitie opvangmodaliteiten is gedurende de eerste vier maanden van 2000 na overleg met de VNG en het IPO afgerond. Aanbieding ervan aan de Tweede Kamer vond plaats op 30 juni 2000. Op 7 december 2000 is van gedachten gewisseld over de tijdens het Algemeen Overleg van 12 oktober 2000 gedane toezegging dat in een brief aan de Tweede Kamer een uitwerking van de mogelijkheden van kleinere opvangcentra aan de Tweede Kamer zal worden gegeven. Toegezegd is de hiermee verband houdende onderwerpen als bijvoorbeeld de definitie van permanente opvangcentra, de toekomstige behoefte aan capaciteit en de verdeling ervan over de provincies nader te bespreken. Gesproken is over de rol van de provincies bij de verwerving van permanente opvangcentra. Van belang is een goede planning van activiteiten, een regelmatig overleg en adequate wederzijdse afstemming tussen COA en het IPO. Uitgaande van de provinciale mogelijkheden op het terrein van het ruimtelijke beleid en binnen het kader van de provinciale taken is afgesproken hieraan via een lichte vorm van structurering inhoud te geven. Het IPO-voorstel houdt in dat alle provincies een inventarisatie opstellen van geschikte locaties («zoekruimten») die voor de komende tien jaar kunnen worden ingevuld met permanente centra. Het COA zoekt met gemeenten naar opvangmogelijkheden binnen die zoekruimten. Hierbij houdt het Rijk de eerste verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers. Bevestigd is dat het bestuurlijke traject in goed overleg met de betrokken gemeenten moet worden afgelegd en wel aan de hand van de bestaande procedures.

Verlenging ZZA-regeling/KCO-opvang

Bij het voortzetten van het ZelfZorgArrangement (ZZA-regeling) voor de opvang van asielzoekers in gemeenten is volgens afspraak met de andere overheden steeds een koppeling gelegd met de resultaten van de verwerving van Kleinschalige Centrale Opvangeenheden (KCO-opvangplaatsen). Het gaat hierbij om 10 000 gerealiseerde opvangplaatsen per eind 2000. Op grond van de tussentijds bereikte resultaten, gevoegd bij de aanhoudend hoge bezettingsgraad van de centrale opvangvoorzieningen, moest geconstateerd worden dat de situatie niet zodanig was dat met een beoogde afbouw van de ZZA-regeling begonnen kon worden. Na de tijdens het bestuurlijk overleg van 30 maart 2000 afgesproken verlenging tot 1 juli 2000 is tijdens het bestuurlijk overleg van 23 juni 2000 de ZZA-regeling weer verlengd tot 1 januari 2001 en vervolgens is eind 2000 besloten de regeling opnieuw te verlengen tot 1 april 2001.

Centrale opvang asielzoekers

Op 7 december 2000 is aangegeven dat de capacitaire druk op de centrale opvangvoorzieningen onverminderd hoog is gebleven.

De KCO-opvang heeft, ondanks de in de brief van 10 oktober 2000 door het Rijk gedane herhaalde oproep, onvoldoende opvangplaatsen in de gemeenten opgeleverd (4 350 plaatsen ingevuld, 4 680 toegezegd). De centrale opvangvoorzieningen zijn voor meer dan 100% bezet. Het Rijk heeft naar voren gebracht dat de ZZA-regeling de afgelopen periode als noodmaatregel onmisbaar is gebleken; de ZZA-regeling kan niet per 1 januari 2001 worden stopgezet.

Voorgesteld is de verschillende onderdelen van opvang met elkaar in verband te brengen om te komen tot een gezamenlijke afspraak op de volgende onderdelen:

- de nog resterende financiële claim van de VNG voor eenmalige kosten terzake de VVTV'ers als gevolg van de invoering van de Vreemdelingenwet 2000;
- de overdracht van de verantwoordelijkheid voor de ROA-doelgroep asielzoekers en ex-VVTV'ers aan het Rijk/COA;
- het benutten van vrijgekomen decentrale opvangplaatsen als KCO-opvang;
- het voortzetten van de ZZA-regeling na 1 januari 2001 als permanente noodmaatregel.

Na een uitvoerige gedachtewisseling over deze «package-deal» is geconstateerd dat het nu, ook al vanwege de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 op 1 april 2001, te voorbarig is om tot een definitief besluit te komen. Afgesproken is om hierover in het volgende bestuurlijk overleg in maart 2001 nader te spreken.

Voor de tussenliggende periode zijn de volgende afspraken gemaakt:

- er wordt een ambtelijke werkgroep ingesteld die het juridische, technische en praktische traject van de doorwerking van de overdracht naar het rijk/COA van personen onder het ROA-regiem en VVTV'ers in procedure in kaart zal brengen en hierover een voorstel voor het bestuurlijk overleg zal opstellen;
- de gemeenten zetten onverminderd hun inspanningen voort om de 10 000 KCO-plaatsen voor 1 april 2001 te realiseren;
- onder dit beslag wordt de ZZA-regeling als tijdelijke noodmaatregel vooralsnog tot 1 april 2001 voortgezet;
- het COA verzorgt een cijfermatige onderbouwing van de huidige centrale opvang en de capacitaire noodzaak van de benodigde opvangplaatsen.

Het Rijk heeft de noodzaak bevestigd dat de aanpak om te komen tot het inrichten van structurele centra voor de opvang van asielzoekers moet worden voortgezet en dat het beschikbaar krijgen van KCO-opvangplaatsen niet ten koste mag gaan van de levering van woonruimte in het kader van de huisvestingstaakstellingen voor statushouders.

Relatie huisvesting statushouders en inburgering

In de Tweede Kamer is op 31 oktober 2000 tijdens het vragenuur met de minister voor GSI gesproken over signalen van een tweetal gemeenten (Utrecht, Heerlen) over het niet langer huisvesten van VVTV'ers bij het ontbreken van financiële middelen voor inburgering. Geantwoord is dat de twee gemeenten tot op heden naar tevredenheid hebben voldaan aan de uitvoering van de wettelijke taakstelling voor statushouders en dat daarbij van enige vorm van bestuurlijke ongehoorzaamheid niet is

gebleken. De provinciale/regionale bestuursorganen zijn belast met het toezicht op de realisatie van de huisvestingstaakstellingen. Zoals bij deze gelegenheid is toegezegd, is dit onderwerp in het bestuurlijk overleg aan de orde gesteld.

De VNG deelt de opvatting dat de realisatie van de huisvestingstaakstelling onderscheiden dient te worden van het inburgeringstraject van VVTV'ers en zij zal dit beleid actief aan gemeenten blijven uitdragen.

5. MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

5.1 Algemene ambtsberichten

Algemene ambtsberichten worden uitgebracht door de Minister van Buitenlandse Zaken aan de Staatssecretaris van Justitie en gebruikt bij de beoordeling van individuele asielverzoeken en voor de vaststelling van het landgebonden asielbeleid.

In het laatste trimester van 2000 werden 22 algemene ambtsberichten uitgebracht. Deze ambtsberichten hadden onder meer betrekking op Congo, Ivoorkust, Sierra Leone, Soedan, Togo, Nepal, Afghanistan, Egypte, Koeweit en Libanon. Totaal werden vorig jaar 58 algemene ambtsberichten geschreven; vergeleken met 1999 bijna een verdubbeling.

Mede naar aanleiding van het rapport van de Tijdelijke Adviescommissie Algemene Ambtsberichten dat eind 1998 werd uitgebracht en de reactie van de minister van Buitenlandse Zaken daarop, heeft de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken in een brief van 15 september 2000 verzocht om nadere informatie over de stand van zaken met betrekking tot de ambtsberichten. De minister van Buitenlandse Zaken besteedt in zijn reactie van 21 december 2000 aandacht aan onder meer de kwaliteitsverbetering en de werkafspraken met het ministerie van Justitie. Met betrekking tot de kwaliteit wordt in de brief aandacht gegeven aan de verifieerbaarheid, waaronder bronneselectie en bronvermelding, de tekstkwaliteit, waaronder inzichtelijkheid en leesbaarheid, en de ontwikkeling van deskundigheid bij de redacteurs.

Wat de samenwerking tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Justitie betreft wordt in de brief dieper ingegaan op de frequentie en planning van de algemene ambtsberichten, de betrokkenheid van Amnesty International en VVN bij de opstelling van de aan de ambtsberichten ten grondslag liggende terms of reference, de bewaking van de termijnen en de taakafbakening tussen het Ministerie van Justitie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken op het terrein van informatieverwerving en -verwerking.

5.2 Onderzoek in individuele zaken

Een ander belangrijk onderdeel van de informatievoorziening door het Ministerie van Buitenlandse Zaken op het asielgebied vormt het onderzoek in individuele asielzaken, ofwel de individuele ambtsberichten.

Kwantitatief nam – althans in nominale zin – de productie van individuele ambtsberichten in 2000 (1 133) iets af ten opzichte van 1999. De IND heeft minder onderzoeksverzoeken gedaan, waardoor de achterstanden uit het verleden voor het grootste deel konden worden weggewerkt. De afname van het aantal onderzoeksverzoeken houdt mede verband met de sterke stijging van het aantal algemene (waaronder thema-) ambtsberichten dat werd uitgebracht; vooral thema-ambtsberichten kunnen individuele ambtsberichten (deels) vervangen.

Kijkende naar de hoeveelheid gevraagde informatie per ambtsbericht kan overigens een tegenovergestelde tendens waargenomen worden. Zo geldt voor veel ambtsberichten dat het aantal gestelde en beantwoorde vragen per ambtsbericht is toegenomen. Ook steeg ten aanzien van een aantal landen (vooral Afghanistan) de complexiteit omdat veel onderzoek werd gedaan in zgn. 1F-zaken (d.w.z. het mogelijk begaan hebben of medeplichtig zijn aan oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid). Een aantal andere had betrekking op onderzoek gedaan naar teruggekeerde asielzoekers, een in casu complexe en dus bewerkelijke aangelegenheid.

De kwalitatieve verbetering kreeg onder meer zijn beslag door grotere zorgvuldigheid bij de totstandkoming (verifieerbaarheid onderzoek en redactie). Eind 2000 werden extra vereisten in een nieuwe werkinstructie voor de betreffende afdeling op het departement zelf alsook voor de posten vastgelegd. Een aanleiding hiervoor was de aanscherping van de REK-check (dit houdt in dat ingevolge een uitspraak van de Rechts-eenheidkamer het Ministerie van Justitie zich er zelf van moet vergewissen dat het uitgebrachte ambtsbericht wordt gedragen door de onderliggende stukken). Hierdoor nam de bewerkelijkheid van het totstandkomingsproces toe.

In de brief aan de Vaste Commissie van Buitenlandse Zaken van 21 december 2000 (zie ook onder paragraaf «algemene ambtsberichten») wordt door de minister van Buitenlandse Zaken ook aandacht besteedt aan de individuele ambtsberichten. In de brief komen de volgende onderwerpen aan de orde : de taakafbakening tussen Buitenlandse Zaken en Justitie, de kwaliteit van het onderzoek in het buitenland, de doorlooptijden, bronbescherming en de tekstkwaliteit. Het aantal inzageverzoeken van de rechterlijke macht op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) bedroeg in het verslagjaar 117, terwijl 64 inzageverzoeken gebaseerd op de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) werden afgehandeld. Het uitgangspunt dat openbaarheid regel is en vertrouwelijkheid uitzondering, maakt de werkprocessen bewerklijker.

5.3 Versterking personele capaciteit

Voor een belangrijk deel heeft 2000 in het teken gestaan van de werving, opleiding en stationering van nieuwe medewerkers op het departement en op de posten. Deze capaciteitsuitbreiding vond plaats in het kader van de invulling van de aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken toegekende extra middelen uit de Voorjaarsnota, die vanaf 2000 35 mln gulden structureel bedragen.

Voor de besteding van deze middelen werd voorjaar 2000 een voortschrijdend meerjarig bestedingsplan vastgesteld. De middelen worden ingezet ter versterking van de uitvoeringscapaciteit en ter verbetering van de werkprocessen.

Het aantal medewerkers voor asiel en migratie, visumverlening en fraudebestrijding is in de afgelopen periode sterk uitgebreid. Per saldo zijn meer dan 125 nieuwe formatieplaatsen geformeerd. De extra capaciteit zal een bijdrage leveren aan de inspanningen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken om de steeds, ondermeer in omvang, toenemende taken op het gebied van het personenverkeer goed te kunnen uitvoeren.

INHOUDSOPGAVE

	Inleiding	25
1	INTERNATIONAAL	25
1.1	Europese Unie	25
1.2	UNHCR	27
1.3	IGC	28
1.4	Internationale Organisatie voor Migratie	28
2	NATIONAAL	29
2.1	Belangrijkste landen van herkomst	29
2.2	Gefaciliteerde terugkeer	29
2.3	Hervestiging uitgenodigde vluchtelingen	29
2.4	Wetgeving	30
2.5	Overeenkomst van Dublin	30
2.6	VTV-beleid	31
3	RAPPORTAGE OVER DE BELANGRIJKSTE LANDEN VAN HERKOMST	31
3.1	Afrika	31
3.2	Azië	37
3.3	Europa	39
3.4	Midden-Oosten	43
4	Lijst van alle in 2000 uitgebrachte algemene ambtsberichten	45

Inleiding

In deze jaarrapportage vluchtelingenbeleid over het jaar 2000 worden ontwikkelingen in het vluchtelingenbeleid in internationaal en nationaal verband kort weergegeven. Allereerst zal een schets worden gegeven van de belangrijkste ontwikkelingen in internationaal verband; vervolgens een overzicht van die in nationaal verband. Tenslotte wordt ingegaan op de situatie in een aantal belangrijke landen van herkomst van asielzoekers en het ter zake vigerend beleid.

Een aantal onderwerpen is niet in deze vluchtelingen rapportage meegenomen, omdat deze reeds uitgebreid aan de orde komen in de Rapportage Asielketen over (de laatste vier maanden van) 2000. Het betreft hier onder meer de algemene en individuele ambtsberichten en de extra inspanningen in het jaar 2000 van het ministerie van Buitenlandse Zaken op het terrein van asiel en migratie in het algemeen.

1. INTERNATIONAAL

1.1 Europese Unie

1. *Uitwerking Tampere*

Het Verdrag van Amsterdam roept de lidstaten op te komen tot een Ruimte van Vrijheid, Veiligheid en Rechtvaardigheid in de Europese Unie. Tijdens de Europese Raad van Tampere in oktober 1999, zijn daartoe afspraken gemaakt op het gebied van asiel en migratie, bestrijding van internationale criminaliteit en het creëren van een Europese rechtsruimte. Een belangrijke opdracht voor de Lidstaten en de Commissie is om de conclusies van Tampere zo spoedig mogelijk te vertalen in communautair beleid. Te dien einde heeft de Commissie een «scorebord» gemaakt waarin het tijdpad voor uitwerking van de conclusies van Tampere is opgenomen en waarmee de implementatie moet worden gestimuleerd. Concreet gaat het om de totstandkoming van EU-instrumenten t.a.v. asiel, grenscontroles, visa en migratie (eerste pijler) en politieke en justitiële samenwerking in strafzaken (derde pijler).

De oprichting door de Raad van het Europees Vluchtelingenfonds in september 2000 en de goedkeuring van de verordening betreffende de instelling van EURODAC (voor vergelijking van vingerafdrukken van asielzoekers en bepaalde andere vreemdelingen) in december 2000 vormen de eerste stappen naar een meer evenredige verdeling van verantwoordelijkheid voor asielzoekers binnen de Europese Unie. In november 2000 heeft de Commissie twee mededelingen uitgebracht, één inzake een gemeenschappelijke asielprocedure en één inzake een communautair migratiebeleid. Daarnaast heeft de Commissie voorstellen gedaan voor een richtlijn inzake tijdelijke bescherming ingeval van massale toestroom van ontheemden en voor een richtlijn inzake minimumnormen voor asielprocedures. Momenteel worden deze voorstellen op ambtelijk niveau uitgewerkt.

Daarnaast zal de Commissie in 2001 voorstellen indienen voor communautaire regelgeving inzake de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek, minimumnormen voor de opvang van asielzoekers, minimumnormen voor subsidiaire vormen van bescherming en minimumnormen voor het aanmerken van onderdanen van derde landen als vluchteling.

De Europese Raad van Nice heeft kennisgenomen van de vooruitgang die inzake alle aspecten van het in Tampere uitgestippelde beleid is geboekt en heeft aangedrongen op spoedige bespreking van de twee mededelingen van de Commissie inzake een gemeenschappelijke asielprocedure en een communautair migratiebeleid. Tijdens de IGC van Nice is besloten dat op een aantal onderdelen t.a.v. asiel en migratie, waar tot nu toe nog unanimitieit voor gold, reeds vóór 2004 (d.w.z. vijf jaar na inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam) meerderheidsbesluitvorming onder bepaalde voorwaarden kan worden toegepast. Dit geldt voor de onderdelen van het asielbeleid die in artikel 63 lid 1 a tot en met d en artikel 63 lid 2 van het EG-Verdrag worden geregeld. Het betreft hierbij maatregelen inzake harmonisatie van het asielrecht en -beleid, zoals onder meer voor de erkenning en intrekking van de vluchtelingenstatus en de asielprocedure. Voorwaarde hiervoor is wel dat de Raad met unanimitieit de uitgangspunten voor de communautaire regels voor asiel heeft vastgesteld.

Meerderheidsbesluitvorming is een belangrijk instrument om op termijn te kunnen komen tot een gemeenschappelijk EU-asiel en migratiebeleid.

2 HLWG

In 1998 is op Nederlands initiatief de High Level Working Group inzake asiel en migratie (HLWG) totstandgekomen. De groep heeft voor een aantal geselecteerde landen van herkomst en doorreis van asielzoekers en migranten een gemeenschappelijke, pijleroverstijgende strategie en een algemene aanpak van het asiel- en migratiebeleid ontwikkeld. Het doel van een dergelijke strategie is het in nauwe dialoog met de betrokken landen verminderen van de migratie, als ook het bevorderen van de terugkeer naar die landen van herkomst.

Ten tijde van de Europese Raad van Tampere zijn de actieplannen voor Somalië, Afghanistan, Marokko, Irak en Sri Lanka goedgekeurd en is het mandaat van de HLWG verlengd. Daarnaast is in Tampere besloten dat ook actieplannen voor nieuwe landen van herkomst kunnen worden opgesteld. De Algemene Raad van juni 2000 heeft het actieplan voor Albanië en omliggende regio goedgekeurd.

Tijdens de Algemene Raad van december 2000 is het mandaat van de HLWG herbevestigd en is besloten de HLWG een coördinerende rol te geven t.a.v. het externe asiel en migratiebeleid t.o.v. de actieplan-landen. Conform de conclusies van Tampere is de Europese raad van Nice over de voortgang van de HLWG gerapporteerd. Tijdens het Zweedse Voorzitterschap zal de nadruk komen te liggen op de concrete uitvoering van de actieplannen.

3a Terug en Overname clauses

Het effectief bestrijden van illegale migratie kan alleen met een consequent, gezamenlijk EU-terugkeerbeleid, waarmee de geloofwaardigheid van mensensmokkelaars wordt ondermijnd. Regelingen met derde landen voor terug- en overname dienen daarom een geïntegreerd onderdeel uit te maken van de externe betrekkingen van de Unie. Sinds eind 1995 wordt in het onderhandelingsmandaat van de Europese Commissie voor de totstandbrenging van gemengde en andere akkoorden van de Europese Gemeenschap met derde landen een terug- en overnameclausule opgenomen. De uiteindelijke opname van een standaardclausule vergt de nodige vasthoudendheid, waarbij Nederland een voortrekkersrol verricht. Bij de onderhandelingen van zowel het associatieverdrag met Egypte, als het nieuwe Lomé-verdrag en de VN-protocollen Mensenhandel en

3b Terug en Overname verdragen

Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam behoort het sluiten van terug- en overnameovereenkomsten in beginsel tot het gemeenschapsrecht. Dit betekent dat de mogelijkheden voor Nederland tot het bilateraal dan wel in Beneluxverband sluiten van terug- en overnameovereenkomsten zullen worden beperkt. Binnen de Europese Unie bestaat echter nog geen overeenstemming in welke mate terug- en overname-overeenkomsten onlosmakelijk verbonden zijn met de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap inzake het immigratiebeleid. Hieruit volgt dat zolang deze vaststelling niet heeft plaatsgevonden, het recht van lidstaten om bilateraal dergelijke akkoorden te sluiten vooralsnog niet aan beperkingen onderhevig is. Nederland zal zich dan ook blijven inspannen om terug- en overnameverdragen te sluiten met derde staten. In 2000 zijn in Beneluxverband onderhandelingen inzake terug- en overnameverdragen gevoerd met Albanië, Algerije, Armenië, Hongarije, India, Macedonië, Moldavië, Nigeria, Oekraïne, Slowakije, Tsjechië en Zwitserland. Daarnaast zal de EG binnenkort ook namens de lidstaten *Terug- en Overnameverdragen* afsluiten met derde landen. In dit verband is de Commissie een onderhandelingsmandaat verleend inzake het sluiten van terug- en overnameovereenkomsten met Marokko, Sri Lanka, Pakistan (alle drie HLWG-landen) en de Russische Federatie. De Commissie dient dan ook de onderhandelingen met deze landen zo snel mogelijk aan te vangen.

CIREA

In 2000 is tijdens bijeenkomsten van CIREA (Franse aanduiding van het Centrum voor Informatie, Beraad en Gegevensuitwisseling inzake Asiel) wederom veel informatie uitgewisseld tussen de Lid-Staten met betrekking tot asielwetgeving, aantallen asielzoekers en landen van herkomst. Landen die specifiek werden besproken waren o.a. Angola, Pakistan, de Democratische Republiek Congo, Irak, Rusland en Sudan. Voorts werden bijeenkomsten gehouden met de landen van Midden- en Oost Europa, de Verenigde Staten en Canada. UNHCR was bij de meeste bijeenkomsten aanwezig.

1.2 UNHCR

Nederland was ook in 2000 één van de grootste donoren van UNHCR. Naast de reguliere bijdragen werden ook vrijwillige bijdragen gegeven aan door UNHCR uitgevoerde projecten, veelal bekostigd uit noodhulp fondsen. De totale bijdrage van Nederland bedroeg in het jaar 2000 circa 113 miljoen gulden.

Van groot belang in 2000 was de goedkeuring tijdens de 51e Executive Committee (2–6 oktober 2000) van het door UNHCR geïnitieerde voorstel tot het organiseren van een proces van Global Consultations over het asiel- en vluchtelingenvraagstuk. Geplaatst binnen het kader van het 50-jarig bestaan van het Vluchtelingenverdrag in 2001 is het doel van dit proces om het protectieregime op basis van het Vluchtelingenverdrag te versterken, waarbij ook aandacht zal worden besteed aan interpretatiekwesties met betrekking tot het vluchtelingenrecht en -beleid maar ook aan onderwerpen die niet in het Verdrag worden geregeld, maar wel verband houden met het asiel- en vluchtelingenbeleid en daaraan gerelateerde migratiestromen in brede zin. UNHCR heeft ter zake op basis van

consultaties een inventarisatie gemaakt inzake de belangrijkste aan te orde te komen onderwerpen.

Nederland staat positief tegenover dit proces en heeft aangegeven hieraan actief te zullen deelnemen. Ten behoeve van de discussie heeft Nederland een aantal onderwerpen aangedragen, waaronder het vraagstuk van opvang in de regio en de met het asielbeleid verweven problematiek, zoals het somtijds oneigenlijk gebruik van de asielprocedure, mensensmokkel en mensenhandel.

1.3 IGC

De beraadslagingen in het kader van de Intergovernmental Consultations on Refugee, Asylum and Migration kenden in het verslagjaar als bijzonder aandachtspunt de relatie tussen asielzoekers- en migratiestromen in het algemeen. Ook werd – in overleg met UNHCR – veel aandacht besteed aan de voorbereiding van de door UNHCR geïnitieerde Global Consultations, zulks in het kader van het 50-jarig bestaan van het Vluchtelingenverdrag in 2001. Ook werd intensieve samenwerking gezocht in IGC-kader op het terrein van gegevensuitwisseling in het algemeen, de bestrijding van mensensmokkel, het terugkeervraagstuk, het intensiever gebruik maken van nieuwe technologie in het kader van het personenverkeer, en informatie-uitwisseling over de belangrijkste landen van herkomst en het te dien aanzien gevoerde asielbeleid. Medio 2000 werd het Voorzitterschap door Denemarken overgedragen aan Australië dat deze rol tot medio 2001 zal vervullen.

1.4 Internationale Organisatie voor Migratie

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) speelt voor Nederland een steeds belangrijker rol. De aanscherping van het terugkeerbeleid heeft geleid tot een belangrijker rol voor IOM bij het begeleiden van personen naar het land van herkomst, danwel hen verder te laten migreren naar een land dat hen wil opnemen.

Om deze werkzaamheden naar behoren te kunnen uitvoeren, breidde het IOM kantoor in Nederland uit van ongeveer 20 personen naar 56 medewerkers, die behalve in Den Haag nu ook in zes regionale kantoren gevestigd zijn. In 1999 keerden 4 136 mensen met behulp van IOM terug naar het land van herkomst en naar derde landen, waarvan 2 700 naar de FRY (lees Kosovo). In 2000 keerden 3 223 mensen met hulp van IOM terug, waarvan 710 naar de FRY (lees Kosovo).

Ook op internationaal vlak speelt IOM een nadrukkelijke rol bij het opvangen en begeleiden van migranten en vluchtelingen. Het aantal lidstaten van deze organisatie groeit nog steeds. Het aantal regionale kantoren van IOM wordt uitgebreid. Dit heeft er ook toe geleid dat tijdens de 80e IOM Raad (28 t/m 30 november 2000), in tegenstelling tot wat de trend is bij de andere internationale organisaties, werd ingestemd met een eenmalige verhoging van de begroting met 5%.

IOM heeft in 1998 haar kerntaken omschreven als «movement, migration and health, technical co-operation in migration, assisted returns, mass information and counter-trafficking». Deze zogenaamde «main service areas» werden nogmaals bevestigd.

Naast de reguliere jaarlijkse core-bijdrage aan de IOM heeft Nederland in 2000 ook ongeveer 1 miljoen gulden bijgedragen aan verschillende IOM-projecten (onder andere in Marokko, Georgië en Azerbeidjan).

2. NATIONAAL

2.1 Belangrijkste landen van herkomst

De jaarcijfers van de IND geven een stijging te zien van het aantal asielzoekers van wie in 2000 een asielaanvraag in behandeling is genomen. In 1999 ging het om 39 299 in behandeling genomen asielverzoeken, in 2000 steeg dit aantal tot 43 895.

De 10 belangrijkste landen van herkomst waren in 2000 Afghanistan (5 055), FRY (3 851), Irak (2 773), Iran (2 543), Turkije (2 277), Angola (2 193), Somalië (2 110), Sierra Leone (2 023), Bosnië (1 652) en Soedan (1 426).

De instroom van Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers (AMA's) blijft een stijgende lijn te zien geven. Vroegen in 1996 nog 1 562 AMA's in Nederland asiel aan, in 1997 waren dat er al 2 660, in 1998 3 504, in 1999 5 547 en in 2000 al 6 681 (zijnde 15% van het totaal aantal asielzoekers). De lijst werd in 2000 aangevoerd door AMA's uit Angola (1 058), gevolgd door China (937), Guinee (818), Sierra Leone (759), Somalië (409) en Afghanistan (303). In Europa hebben vooral Nederland en Denemarken te maken met een hoge AMA-instroom.

2.2 Gefaciliteerde terugkeer

Medio 2000 liepen de overeenkomsten met Angola en Ethiopië af inzake de Gefaciliteerde Terugkeer Afgewezen Asielzoekers (GTAA). Als gevolg van het Uitstel Van Vertrek-beleid (UVV-beleid) met betrekking tot Angola (sinds 1998) is er geen enkele Angolees onder het GTAA-programma naar Angola teruggekeerd. Naar Ethiopië keerden in totaal 14 personen terug. De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking had intussen al aangegeven niet op bilaterale wijze verder te willen met het GTAA-project, maar welwillend te staan tegenover een multilaterale opzet. Deze mogelijkheden werden tijdens het verslagjaar onderzocht, ter plaatse in Addis Abeba, waarheen medio 2000 een gezamenlijke missie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Justitie werd ondernomen, alsook door rechtstreeks een aantal Europese landen te benaderen. Uiteindelijk bleek echter de belangstelling te gering om een voortzetting in multilateraal kader mogelijk te maken. De uitvoering van het bilaterale project werd per eind 2000 beëindigd.

In 2000 werd een begin gemaakt met de uitwerkingen van de AMA-notitie die in maart jl. aan uw Kamer is gestuurd. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan het opzetten van een Terugkeerbeleid gericht op AMA's. Het aantal alleenstaande minderjarige asielzoekers stijgt nog steeds. Probleem bij een eventuele terugkeer van AMA's is onder andere het soms ontbreken van adequate opvang in het land van herkomst.

2.3 Hervestiging uitgenodigde vluchtelingen

Ter ondersteuning van het beleid van UNHCR wereldwijd en als bijdrage aan internationale solidariteit voert Nederland al sinds 1984 een zogenaamd quotumbeleid voor uitgenodigde vluchtelingen. Dat betekent dat Nederland op voordracht van UNHCR jaarlijks een vast aantal vluchtelingen uitnodigt die voor verblijf in Nederland in aanmerking komen. Bij brief van 23 november 1999 (Tk 1999-2000, 19 637, nr. 486) is aan de Kamer medegedeeld dat het zogenaamde quotumbeleid blijft voortbestaan, maar dat er een aantal wijzigingen zijn doorgevoerd. In de bovengenoemde brief is aangegeven dat het quotum gehandhaafd blijft op 500 personen per jaar. Teneinde flexibiliteit te waarborgen is in de brief aange-

geven dat over de periode 1999, 2000 en 2001 een aantal van 1500 personen als maximum voor het quotum geldt, waarbij in het ene jaar minder en in het nadere jaar meer dan 500 personen kunnen worden uitgenodigd.

Binnen dat quotum is een sub-quotum voor 3 jaar van 100 personen beschikbaar voor gehandicapte vluchtelingen die in het land waar zij zich bevinden niet behandeld kunnen worden. Tevens is in de brief aangegeven dat Nederland niet meer zelf selectiemissies uitvoert in vluchtelingenkampen, maar dat Nederland op voordracht van UNHCR in individuele zaken over inwilliging van het hervestigingverzoek beslist. UNHCR draagt door haar erkende vluchtelingen voor hervestiging voor indien andere protectiemogelijkheden die de voorkeur genieten voor betrokkenen niet aanwezig zijn. Deze zijn 1) vrijwillige terugkeer naar het land van herkomst, 2) lokale integratie in het land van verblijf, 3) hervestiging in een derde (meestal Westers) land.

Met het eind 1999 vastgestelde vernieuwde quotumbeleid is begin 2000 een aanvang gemaakt. Er zijn afspraken gemaakt met UNHCR en de IND om de uitvoering efficiënter en sneller te doen verlopen. In 2000 werden 189 personen in Nederland gehervestigd.

2.4 Wetgeving

De Nederlandse regering heeft in 2000 nog één wijziging in de Vreemdelingenwet van 13 januari 1965 aangebracht, te weten de wet van 5 juni 2000 tot wijziging van de Vreemdelingenwet. Het aantal nevenzittingsplaatsen voor de behandeling van vreemdelingenzaken werd hiermee uitgebreid (15 juni 2000, Staatsblad, 239).

De voornaamste wijziging in de wetgeving in het jaar 2000 betrof uiteraard de Vreemdelingenwet 2000. Deze wet van 23 november 2000 werd op 7 december 2000 gepubliceerd in het Staatsblad en zal op 1 april 2001 in werking treden. De Vreemdelingenwet 2000 beoogt betere en snellere procedures en voert hoger beroep in vreemdelingenzaken in.

De meeste andere wetwijzigingen die van belang zijn, hangen samen met de Vreemdelingenwet 2000. Het betreft:

- Wijziging van het Reglement regime grenslogies in verband met de algehele herziening van de Vreemdelingenwet (19 september 2000, Staatsblad 2000, 364);
- Wet van 23 november 2000 tot invoering van de Vreemdelingenwet 2000 en daarmee verband houdende wijziging van diverse wetten alsmede intrekking van de Wet gemeentelijke zorg voor houders van een voorwaardelijke vergunning tot verblijf (7 december 2000, Staatsblad 2000, 496);
- Vreemdelingenbesluit 2000 (7 december 2000, Staatsblad 2000, 496);

Verder is het van belang om in dit overzicht van wetgeving de goedkeuring te noemen van het Europees Verdrag inzake nationaliteit en voorname opzegging Overeenkomst beperking staatloosheid (28 december 2000, Staatsblad 2000, 619).

2.5 Overeenkomst van Dublin

In de volgende tabel wordt de stand van zaken van door Nederland ingediende claims bij andere Dublin-landen per 31 december 2000 weergegeven.

Tabel: Stand van zaken Dublin-claims per 31 december 2000

Claimland	Totaal ingediend in 2000	Waarvan			
		Openstaand	Geweigerd	Vervallen/ Ingetrokken	Akkoord
Oostenrijk	108	28	4	1	75
België	334	19	14	14	287
Duitsland	2 214	212	132	45	1 825
Denemarken	10	3	4		3
Spanje	43	6	4	2	31
Frankrijk	309	9	21	15	264
Engeland	23	2	3	1	17
Griekenland	57	17	1	4	35
Italië	228	58	20	9	141
Ierland	3		1		2
Luxemburg	1		1		
Portugal	56	2	3	1	50
Zweden	8		4	4	
Finland	14	1	10		3
Totaal	3 408	357	222	96	2 733

In de tabel wordt het totaal aantal claims weergegeven dat in 2000 is ingediend naar aanleiding van asiolverzoeken die in 2000 door de IND zijn geregistreerd. Het gaat hierbij zowel om claims die in de AC-fase zijn gelegd, als om claims die later in de procedure zijn gelegd. Uitgangspunt voor het overzicht vormt de situatie per 31 december 2000.

2.6 Vvtv-beleid

Per 1 januari 2000 kwamen asiellozoekers afkomstig uit Afghanistan, althans voor zover zij geen verblijfsalternatief hebben in een derde land, Burundi, Rwanda, een deel van de DR Congo, delen van Sudan en delen van Somalië in aanmerking voor een voorwaardelijke vergunning tot verblijf. In 1999 is het vvtv-beleid gewijzigd ten aanzien van Sudan en Somalië. Ten aanzien van Sudan is per brief van 8 september aan Uw Kamer medegedeeld dat asiellozoekers die behoren tot de zuidelijke niet-Arabische bevolkingsgroepen en Nuba-bevolkingsgroepen en die direct voorafgaande aan hun vertrek gedurende langere tijd probleemloos in het veilige noorden van Sudan hebben verbleven, niet langer in aanmerking komen voor en vvtv. Ten aanzien van Somalië is bij brief van 3 april 2000 aan de Kamer bekend gemaakt dat, naar aanleiding van het ambtsbericht van de Minister van Buitenlandse Zaken van 16 februari 2000, geen vvtv meer wordt verleend aan leden van de Darod Ogadeni-clan en niet meer aan leden behorende tot de minderheidsgroepen die hun woongebied uitsluitend in het zuiden hebben. Voor hen is een verblijfsalternatief in het veilige noorden van Somalië aanwezig. Het vvtv-beleid ten aanzien van beide landen is derhalve ingeperkt.

3 RAPPORTAGE OVER DE BELANGRIJKSTE LANDEN VAN HERKOMST

3.1 Afrika

Angola

De situatie in Angola werd ook in 2000 bepaald door de strijd tussen het regeringsleger en UNITA. Het regeringsleger heeft grote militaire

successen behaald, maar is er niet in geslaagd UNITA te verslaan. UNITA is teruggevallen op guerilla-tactieken. Het Angolese leger heeft in principe toegang tot het gehele land en de UNITA-eenheden zijn meer geïsoleerd over het land verspreid geraakt. Vrijwel alle provinciehoofdsteden, waaronder Luanda, zijn veilig voor oorlogsgeweld. Ook zijn in de hoofdstad geen gevallen bekend van vervolging van vermeende UNITA-leden of Baanhangers, of van andere categorieën van de bevolking.

De sociaal-economische situatie bleef onverminderd slecht. Het grootste deel van de bevolking leeft onder de armoedegrens en er zijn naar schatting 2 miljoen ontheemden, die voor het grootste deel afhankelijk zijn van voedselverstrekking door NGO's. De regering heeft een begin gemaakt met economische hervormingen, mede onder druk van de internationale gemeenschap en het IMF. Sindsdien is een lichte macro-economische verbetering waarneembaar.

Mede door de behaalde militaire successen is het optreden van de Angolese regering op het gebied van de mensenrechten meer ontspannen geworden, hetgeen zich onder andere uitte in een grotere mate van vrijheid van meningsuiting. In de media wordt nu openlijker gedebatteerd, waarbij ook de oppositie aan het woord komt. Toch bleef de mensenrechtensituatie in Angola, mede als gevolg van de oorlog, nog steeds zorgwekkend. Een gedeelte van de schendingen was toe te schrijven aan het eigenmachtig optreden van politie- en veiligheidsdiensten.

Over de situatie in Angola werd op 26 juni 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

Congo Brazzaville

Na de wapenstilstanden die eind 1999 waren overeengekomen tussen de regering en de militias van rebelligroepen, is de stabiliteit gedurende 2000 in geheel Congo-Brazzaville toegenomen. Er is thans sprake van een relatief rustige situatie in bijna het gehele land. Alleen enkele aan Gabon grenzende delen van de regio's Niari en Lekoumou konden in het afgelopen jaar nog als relatief minder stabiel gebied worden aangemerkt. Pogingen tot verzoening met hier her en der verspreide rebellen zijn moeizaam op gang gekomen.

Nergens wordt op Congolees grondgebied actief strijd geleverd. Van gecoördineerde oppositionele militaire operaties was geen sprake meer. Volledigheidshalve moet worden opgemerkt dat van effectief centraal gezag van de regering Sassou-Nguesso in feite slechts sprake is in de grotere steden. Grote delen van het platteland zijn nog het best te kenschetsen als bestuurlijk niemandsland.

Er zijn geen aanwijzingen dat leden van bepaalde etnische groepen of andere categorieën van personen in Congo-Brazzaville uitsluitend op grond van het behoren tot die groep of categorie een groter gevaar liepen op vervolging of slachtoffer te worden van geweld dan andere onderdanen van het land. Het veiligheidsrisico werd in veel sterkere mate bepaald door de regio waarin men woont of verblijft.

Over de situatie in Congo Brazzaville werd op 5 juni 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

Democratische Republiek Congo

In 2000 is de humanitaire, mensenrechten- en veiligheidssituatie verslechterd. Het land is de facto in vier gebieden opgedeeld.

De regering, gesteund door Zimbabwe, Namibië en in mindere mate door Angola beheerst de provincies Kinshasa, Bas-Congo, Bandundu en

gedeelten van de provincies Equateur, West-Kasaï en het grootste deel van Katanga.

De rebellengroepering Mouvement pour la Libération du Congo (MLC), gesteund door Uganda, beheerst het noordelijk deel van de provincie Equateur en een groot gedeelte van de provincie Oriental.

De rebellengroepering Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement de la Libération (Kisangani-factie) gesteund door Uganda, beheerst een klein gedeelte van de provincie Oriental.

De rebellengroepering Rassemblement Congolais pour la Démocratie (Goma-factie), gesteund door Rwanda en in mindere mate door Burundi beheerst de provincies Noord en Zuid Kivu, Maniema, het noorden van Katanga en Oost-Kasaï.

Bij elkaar zijn zeven landen met reguliere troepen en negen rebellenlegers met elkaar in conflict. De situatie is dermate complex dat niet altijd duidelijk is tot welk kamp een bepaalde rebellengroepering behoort. Langs een groot gedeelte van de frontlijn zijn de gevechten weer opgelaid. Met de uitvoering van het Lusaka-akkoord (augustus 1999), dat een oplossing voor het conflict beoogt, werd nauwelijks voortgang geboekt.

De sociaal-economische situatie is verder verslechterd, mede onder invloed van het strikt gehanteerde monetaire beleid, waarbij het bezit van vreemde valuta verboden is.

Op alle gebieden worden de mensenrechten in de DRC geschonden, zowel in regeringsgebied als in de gebieden die door rebellen beheerst worden. In beide gebieden zijn het vooral de Tutsi's die op grond van hun etniciteit risico lopen op vervolging.

Over de situatie in de D.R. Congo werd op 8 november 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

Togo

De politieke situatie in Togo lijkt zich thans in een cruciale fase te bevinden. In het Akkoord van Lomé van juli 1999 werden onder meer de modaliteiten van de oprichting van een gezamenlijke commissie geregeld, die nieuwe verkiezingen moest voorbereiden. Deze commissie kwam in juni 2000 tot stand. Hoewel er nog geen verkiezingsdatum is vastgesteld, is er in ieder geval uitzicht op deelname van de huidige oppositie aan de regering. De dialoog bleef evenwel een moeizaam proces.

Sinds het totstandkomen van genoemd akkoord is de mensenrechtensituatie in Togo verbeterd. Er waren geen berichten van grootschalige mensenrechtenschendingen. Wel bleven leden van de veiligheidsdiensten nog dikwijls onbestraft voor mensenrechtenschendingen. Door de relatieve zwakte van de rechterlijke macht viel voorts niet uit te sluiten dat personen die het regime onwelgevallig zijn, op dubieuze gronden gerechtelijk vervolgd werden.

Over de situatie in Togo werd op 28 november 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

Ivoorkust

In Ivoorkust is de situatie in de loop van 2000 verslechterd. Er was aanvankelijk sprake van een machtsstrijd tussen enerzijds de regering van generaal Guéï – die bij de staatsgreep van december 1999 aan de macht kwam – en anderzijds de oppositie bestaande uit alle grote partijen. De presidentsverkiezingen in oktober 2000 verliepen tumultueus: vele kandidaten waren uitgesloten van deelname, waaronder RDR-leider Ouattara;

Guéï eiste de overwinning op, maar werd verjaagd door aanhangers van FPI-leider Gbagbo.

Na deze machtsovername van Gbagbo ging de machtsstrijd door tussen de voormalige oppositiepartij FPI en met name de RDR, waarbij de huidige Ivoriaanse autoriteiten voor de harde benadering lijken te hebben gekozen. Zowel de autoriteiten als delen van de oppositie hebben zich ingegraven. Een compromis lijkt moeilijk haalbaar. De machtsstrijd werd in oktober en december 2000 deels uitgevochten op straat, met eerste tekenen van etnische tegenstellingen tussen de zuidelijke bevolkingsgroepen en de noordelijke moslimbevolking die zouden kunnen escaleren. Geluiden als afscheiding en burgeroorlog klonken reeds, tot dusver namen de moslimleiders echter een neutrale en pacificerende houding aan. Bij de parlementsverkiezingen in december 2000 – waarbij RDR-leider Ouattara wederom was uitgesloten – ging de overwinning naar de FPI van president Gbagbo.

Vóór de staatsgreep van december 1999 – waarbij generaal Guéï aan de macht kwam – was het risico dat inwoners van Ivoorkust – ongeacht etnische afkomst – werden blootgesteld aan willekeurige schendingen van mensenrechten minimaal. Begin 2000 waren er geen aanwijzingen dat de regels van de rechtsstaat niet zouden worden gerespecteerd. Zij die werden geassocieerd met corruptie en financieel wanbeheer tijdens het bewind van ex-president Bédié hadden weliswaar te vrezen voor strafrechtelijke vervolging, verhoor en detentie. Er was echter geen sprake van een heksenjacht en er waren geen aanwijzingen dat hun mensenrechten werden geschonden. De mensenrechtensituatie verslechterde echter in de loop van het jaar. Een belangrijke oorzaak van de verslechtering van de mensenrechtensituatie is de voortdurende controverse rond de nationaliteit van RDR-leider Ouattara, waardoor etnisch-religieuze en regionale tegenstellingen – moslims in het noorden versus christenen in het zuiden – in het land verder verscherpt dreigen te worden en sociale spanningen toenemen.

Ook dreigt vreemdelingenhaat, gericht tegen de grote groep West-Afrikaanse buitenlandse werknemers – veelal moslim –, aan kracht te winnen. Er zijn aanwijzingen dat zowel de overheid als de burgers zich schuldig maakten aan schendingen van de mensenrechten van noorderlingen en/of moslims en/of buitenlanders in het algemeen, en RDR-aanhangers in het bijzonder.

Over de situatie in Ivoorkust werden op 25 januari respectievelijk 20 december 2000 algemene ambtsberichten uitgebracht.

Sierra Leone

Vanaf eind april 2000 kwam het vredesakkoord van Lomé van juli 1999 onder zware druk te staan door de acties van het RUF tegen UNAMSIL. Het RUF raakte na april 2000 verzwakt, doordat zijn leider, Foday Sankoh, politiek uitgeschakeld werd. Ook werd de internationale druk op het RUF vergroot, enerzijds door een VN-sanctiebeleid tegen de illegale winning en verhandeling van Sierra Leonese diamanten, anderzijds door druk op president Taylor van Liberia om zijn steun aan het RUF te staken. President Kabbah is echter nog niet in staat geweest politieke munt te slaan uit deze situatie. Er kwamen geen nieuwe formele onderhandelingen op gang tussen de rebellen en de regering, ondanks de keuze van Issa Sesay als nieuwe leider van het RUF en de door hem uitgesproken bereidheid mee te werken aan het vredesproces. Duidelijk werd dat voor het bereiken van een politieke oplossing geloofwaardige militaire druk onontbeerlijk is. De zuiver militaire optie bleek nauwelijks haalbaar. De veiligheidssituatie bleef instabiel en moeilijk voorspelbaar als gevolg

van voortdurende schermutselingen tussen enerzijds het RUF en anderzijds UNAMSIL en de pro-regeringstroepen. De situatie werd aanvankelijk nog verergerd door het feit dat ook binnen de pro-regeringstroepen zich met enige regelmaat incidenten voordeden. Inmiddels is sinds november weer sprake van een wapenstilstand waaraan alle partijen zich tot dusverre redelijk tot goed houden.

Met de openlijke hervatting van de vijandelijkheden in Sierra Leone in het voorjaar van 2000 zijn de schendingen van de mensenrechten in aantal en ernst duidelijk toegenomen.

De schendingen troffen enerzijds willekeurige burgers die slachtoffer werden van oorlogshandelingen, anderzijds strijders in de burgeroorlog. De schendingen van de mensenrechten van burgers waren veelal willekeurig en werden door alle partijen begaan, met name door de rebellen van het RUF maar ook door de *Civil Defence Forces*. Alleen in Freetown was de situatie redelijk stabiel waardoor voor de gemiddelde burger het risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen klein was.

Er waren geen aanwijzingen voor gerichte vervolging door de overheid (in Freetown) van bepaalde groepen. Rebellen die de gewapende strijd hebben afgezworen en zich meldden voor demobilisatie en ontwapening konden echter te maken krijgen met mishandeling van de zijde van regeringsgezinde troepen, met name *Civil Defence Forces*, ook in Freetown. Rebellenleiders en anderen die verantwoordelijk zijn voor wandaden konden met gerechtelijke vervolging te maken krijgen, afhankelijk van de uitwerking van het mandaat van een in te stellen speciaal gerechtshof.

Over de situatie in Sierra Leone werden op respectievelijk 14 juni en 3 oktober 2000 algemene ambtsberichten uitgebracht.

Guinee

Hoewel de politieke situatie in Guinee gedurende met name het eerste deel van 2000 relatief stabiel was, betekende de onveiligheid aan de zuidgrens met Liberia en Sierra Leone een bron van zorg. Met enige regelmaat werd Guinee gebruikt als uitvalsbasis voor rebellerende strijders tegen de regeringen in de buurlanden. Guinee trachtte een bijdrage te leveren aan de stabiliteit in de regio door troepen te leveren aan ECOMOG. Ook speelde het land aanvankelijk een uiterst prominente rol bij de opvang van vluchtelingen uit de buurlanden. De binnenlandse politieke ontwikkelingen werden in 2000 voornamelijk bepaald door de verkiezingen op lokaal niveau en voor het parlement.

In algemene zin is in Guinee geen sprake van grootschalige ernstige en systematische schendingen van de mensenrechten. Mede omdat de kwaliteit van het functioneren van het overheidsapparaat te wensen overlaat, komen willekeurige schendingen van de mensenrechten echter veelvuldig voor. Zo is er sprake van verdwijningen, willekeurige arrestaties en langdurig voorarrest en mishandeling van gedetineerden door de politie. Er zijn echter geen specifieke groepen of categorieën Guineeërs die doelwit zijn van structurele vervolging en de schendingen zijn doorgaans niet ideologisch gemotiveerd.

De gewapende schermutselingen in de grensgebieden met Liberia en Sierra Leone duurden voort en werden in de loop van 2000 steeds heviger. Concrete informatie is moeilijk te verkrijgen en vaak tegenstrijdig. Zeker lijkt dat over en weer aanvallen werden uitgevoerd door gewapende groepen. De precieze betrokkenheid van de verschillende overheden bij de acties van de verschillende rebellentroepen is onduidelijk. President Conté van Guinee haalde in de media fel uit naar de honderdduizenden Sierra Leoneese en Liberiaanse vluchtelingen in zijn land, die hij van medeplich-

tigheid bij de aanvallen in de Guinese grensgebieden beschuldigde. Deze uitspraken leidden tot geweld en razzia's tegen vluchtelingen door leger, politie en gewapende burgers. Vele vluchtelingen raakten hierdoor op drift, terwijl de situatie in de Guinese grensgebieden inmiddels dusdanig gevaarlijk is geworden dat hulporganisaties hebben besloten te vertrekken.

Over de situatie in Guinee werd op 16 november 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

Somalië

De algehele situatie in Somalië bleef in het jaar 2000 een gemengd beeld geven. In Centraal- en Noord-Somalië duurde over het algemeen de relatieve veiligheid en stabiliteit voort, terwijl in het Zuiden nog immer geweldsuitbarstingen plaatsvonden. Politiek werd dit jaar gedomineerd door een vredesinitiatief van de Djiboutiaanse president.

Dit initiatief leidde na maandenlange besprekingen tussen een groot aantal vertegenwoordigers van de Somalische maatschappij tot de vorming, in augustus 2000, van een nationaal overgangsparlement en vervolgens tot de benoeming van een president, Abdiqasim Salad Hassan, en een nationale overgangsregering. Internationaal is de vorming van deze nieuwe regering verwelkomd. Ook onder de Somalische bevolking bleek veel steun te bestaan. Met name van de zijde van de feitelijke machthebbers in Somalië bestond evenwel ook veel verzet. Met de «presidenten» van Somaliland en Puntland is formeel geen contact geweest, maar zij hebben herhaaldelijk de aanspraken van president Abdiqasim op het gezag over heel Somalië (dus inclusief Somaliland en Puntland) verworpen. Een zelfde afwijzende houding prevaleerde onder de krijgsheren in Mogadishu, zij het dat er onder hen ook verdeeldheid bestond. Verdeeldheid over de nieuwe regering trad ook onder de Digil en Rahanweyn en de militia van deze clanfamilie, de Rahanweyn Resistance Army, aan het licht, nadat deze groeperingen aanvankelijk de nieuwe regering gesteund hadden. De binnenlandse verdeeldheid leidde tot toegenomen spanningen maar voornamelijk niet tot grootschalige geweldsuitbarstingen.

Op 16 februari 2000 werd een algemeen ambtsbericht over de situatie in Somalië uitgebracht.

Sudan

De politieke situatie in het noorden van Sudan ontwikkelde zich, zij het langzaam, in gunstige zin. De relaties met de buurlanden, met uitzondering van Uganda, herstelden zich vrijwel volledig en in de binnenlandse politiek was er sprake van een verdere liberalisering. Ook de verbetering van de mensenrechtensituatie zette zich in het algemeen – met ups en downs – in de verslagperiode voort, maar de situatie dient nog wel als zorgwekkend te worden getypeerd. In de conflictgebieden is door de ernst en frequentie van schendingen de situatie het meest zorgelijk.

Aan het einde van 1999 leek het er aanvankelijk op dat het politieke liberaliseringsproces zou worden stopgezet, onder meer toen president Al-Bashir in december de noodtoestand afkondigde, als onderdeel van zijn machtsstrijd met NIF/SNC-ideoloog Dr. Hassan Al-Turabi. In de loop van de verslagperiode is gebleken dat die vrees voor een belangrijk deel ongegrond was. Het liberaliseringsproces zette zich in het algemeen voort. Al-Turabi werd in april 2000 uit de regeringspartij gestoten en richtte vervolgens een eigen partij op, het Popular National Congress (PNC).

Politieke partijen konden in redelijke mate ongestraft politieke activiteiten verrichten, hoewel er nog geen volledige vrijheid was. In de aanloop naar de parlaments- en presidentsverkiezingen van december 2000, die door de belangrijkste oppositiepartijen werden geboycot, en die niet eerlijk en vrij verliepen, kregen bijvoorbeeld vooral de aanhangers van de PNC te maken met (korte) detenties en verhoren. President Bashir werd met 86,5% van de stemmen herkozen als president van Sudan. Zijn National Congress Party (NCP) sleepte het overgrote deel van de beschikbare parlamentszetels in de wacht.

Naar aanleiding van een toename van het aantal bombardementen in Zuid-Sudan door de regering, schortte het SPLA in mei 2000 haar deelname aan de IGAD-vredesbesprekingen op. Eenzijdig genomen beslissingen tot staakt-het-vuren (reeds voor de verslagperiode zowel door de regering als het SPLA afgekondigd) werden door beide partijen geschonden, doch nadien telkens weer verlengd. Doordat de Sudanese regering de betrekkingen met vrijwel alle buurlanden wist te herstellen, verzwakte de positie van het SPLA en overige oppositiebewegingen. Aan het einde van de verslagperiode was er in delen van Sudan nog altijd sprake van een onveilige situatie. Het betreft hier vooral gebieden in Zuid-Sudan en delen van het Nuba-gebergte.

In aanvulling op het algemeen ambtsbericht Sudan van 23 december 1999 werd op 21 juni 2000 een ambtsbericht uitgebracht over het beleid van een aantal Westerse landen ten aanzien van de terugkeer van uitgeprocedeerde afgewezen Sudanese asielzoekers.

3.2 Azië

Sri Lanka

Op 22 april 2000 veroverde de Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) de strategisch belangrijke Elephant-pass in het noorden van Sri Lanka. Deze Elephant-pass vormt de doorgang vanuit het vasteland van Sri Lanka naar het schiereiland Jaffna en het verlies van deze pas wordt beschouwd als de zwaarste nederlaag van het Srilankaanse leger in de zeventien jaar durende burgeroorlog. Eind juli 2000 kwam het offensief van de Tamil Tigers op enkele kilometers van Jaffna-stad tot stilstand. Vanaf september 2000 is het Srilankaanse leger er in geslaagd middels kleine, strategische aanvallen de Tamil Tigers terug te dringen richting Elephant-pass, maar het leger is er niet in geslaagd Elephant-pass te heroveren.

Naar aanleiding van het verlies van Elephant-pass en de oplopende spanningen in Sri Lanka, werd op 3 mei 2000 een speciale noodmaatregel uitgevaardigd, waarmee onder meer de arrestatie-bevoegdheden van politie en leger zijn verruimd. Tevens werden beperkingen opgelegd aan de berichtgeving over de oorlog en aan openbare bijeenkomsten. In juni 2000 werden enkele bepalingen van deze noodmaatregel weer afgezwakt.

In de Oostelijke provincie heeft de regering de controle behouden over de grote steden aan de kust, maar door bomaanslagen van de kant van de LTTE, blijft de situatie instabiel. Ook in Colombo vinden periodiek bomaanslagen plaats waardoor aldaar wonende Tamils onderworpen kunnen worden aan persoonscontroles, arrestaties en kortdurende detenties.

Op 10 oktober 2000 vonden in Sri Lanka parlamentsverkiezingen plaats. De verkiezingen werden onder meer gemonitord door een team van waarnemers van de Europese Unie. Na de verkiezingen formeerde president

Kumaratunga een coalitie die kan buigen op 116 van de 225 beschikbare zetels. De nieuwe regering telde 44 ministers en 50 vice-ministers.

Noorwegen heeft een faciliterende rol in het zoeken naar een oplossing van het conflict in Sri Lanka. Op 1 november 2000 vond een ontmoeting plaats tussen de Noorse afgezant en speciale adviseur Erik Solheim en de leider van de LTTE, Prabhakaran.

Op 28 juli 2000 werd over de situatie in Sri Lanka een algemeen ambtsbericht uitgebracht. Een aanvullend ambtsbericht over identiteitspapieren werd op 22 augustus 2000 uitgebracht.

China

China is vanuit economisch oogpunt een land in overgang. Het land wordt geleidelijk geopend voor investeringen en import uit westerse landen. In de zuidoostelijke kustprovincies is nieuwe economische activiteit ontstaan, die leidt tot een trek van het platteland naar deze kustprovincies. Het aantal personen dat veelal zonder officiële registratie uit het platteland wegtrok (de zgn. floating population) wordt geschat op 80 miljoen. Uit bepaalde streken in deze kustprovincies vindt traditioneel een trek plaats naar westelijke landen. De meeste Chinese asielzoekers in Nederland zijn afkomstig uit de provincies Zhejiang (34%), Fujian (16%) en Guangdong (9%). In bepaalde plaatsen bevindt bijna de gehele jongere mannelijke bevolking zich in het westen. De meesten roepen voor de organisatie van hun reis de hulp in van een mensensmokkelaar («slangenkop»). Het onderwerp mensensmokkel kwam breed in de publiciteit nadat op 18 juni 2000 58 Chinezen dood werden aangetroffen in een Nederlandse vrachtauto.

De bezoekende premier Zhu Rongji sprak op 12 juli 2000 onder meer over een gezamenlijke aanpak van internationale mensensmokkel. Binnen de EU wordt een voorstel uitgewerkt voor samenwerking met China ter voorkoming en bestrijding van illegale migratie en mensensmokkel. De meerderheid van de Chinese asielzoekers (67%) die zich in Nederland meldden zijn minderjarigen. Van de volwassenen claimt een stijgend aantal personen activiteiten voor de op 22 juli 1999 verboden spirituele beweging Falun Gong.

Op 28 augustus 2000 werd een algemeen ambtsbericht over China uitgebracht.

Afghanistan

Ook in het jaar 2000 duurde de burgeroorlog in Afghanistan voort. Na de verovering van de noordelijke stad Taloqan door de Taliban in september 2000, is de Noordelijke Alliantie verder in het defensief gedrongen. Toch bestaat geen uitzicht op een snelle politieke of militaire oplossing van het slepende conflict.

De mensenrechtensituatie in Afghanistan blijft zorgwekkend. De veiligheid in de gebieden die stevig in handen zijn van de Taliban is sinds hun komst toegenomen. Daartegenover staat dat er tekenen zijn dat de Taliban steeds harder optreden tegen de bevolking in gebieden waar zij strijd leveren met de Noordelijke Alliantie. De situatie wordt bemoeilijkt door de droogte die Afghanistan teistert en de toenemende weerstand bij de buurlanden om nog meer Afghaanse vluchtelingen op te nemen.

Over de situatie in Afghanistan werd op 9 mei 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht. Voorts werden in 2000 thematische ambtsberichten uitgebracht over de veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan (29

februari), de Hezb-i-Wahdat militie (23 juni) en de rechtsgang in communistisch Afghanistan (29 september).

Iran

De machtsstrijd tussen de conservatieven en de hervormingsgezinden over de toekomst van de Islamitische republiek Iran duurt voort. De overwinning van de hervormingsgezinden bij de parlementsverkiezingen van februari 2000 heeft wederom duidelijk gemaakt dat de bevolking verandering wil. De conservatieven weigeren echter aan dit verlangen toe te komen en slagen er keer op keer in het hervormingsproces te frustreren. Dit bleek het afgelopen jaar bijvoorbeeld uit de uitholling van de relatieve persvrijheid, de vervolging van liberale journalisten, uitgeverij en andere hervormers en de veroordeling van de joden in Shiraz.

Het recente vertrek van de minister die verantwoordelijk was voor de relatieve persvrijheid en de veroordeling van een aantal prominente hervormingsgezinden, nadat zij hadden deelgenomen aan een conferentie in Berlijn, duiden eveneens op een sterke positie van de conservatieven. De mensenrechtensituatie in Iran blijft aanleiding geven tot zorg.

Over de situatie in Iran werd op 30 augustus 2000 een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

3.3 Europa

Armenië

Begin mei 2000 is premier Sarkisian door de president afgezet, waarna op 12 mei Andranik Margaryan als premier werd benoemd. De economische situatie is, ondanks licht herstel op enkele terreinen, nog zorgwekkend en het nog onopgeloste conflict rond Nagorny Karabach frustreert economisch herstel.

Er zijn diverse mensenrechtenorganisaties in Armenië die openlijk activiteiten kunnen ontplooiën, ook indien dit kritiek impliceert op de overheid. Informatie van deze NGO's is overal verkrijgbaar en ook de media geven doorgaans voldoende aandacht aan kwesties waar mensenrechten in het geding zijn.

De persvrijheid wordt gegarandeerd, maar tijdens de verslagperiode is het voorgekomen dat journalisten zijn veroordeeld op grond van vermeende laster. Godsdienstvrijheid is ook gegarandeerd, maar van twee godsdiensten is de wettelijke registratie geweigerd; de Jehova's getuigen en de Hare Krishna. Er zijn in 1999 geen gevallen gerapporteerd over detentie van politieke gevangenen, noch over de verdwijningen van personen uit politieke overwegingen.

Etnische minderheden (slechts 3% van de Armeense bevolking) ondervinden geen aan afkomst gerelateerde problemen. In de bestudeerde bronnen is evenmin informatie gevonden over discriminatie tegen etnische Azeri, noch over geweld tegen etnische Azeri. Deze groep, die uit maximaal enkele honderden personen bestaat, is sociaal geïntegreerd en profileert zich niet als etnisch Azeri. Dienstplichtigen kunnen in theorie wel, doch in de praktijk zeer moeilijk een beroep doen op de mogelijkheid voor alternatieve dienstplicht. Wel bestaat de mogelijkheid van vrijkoping. Er is geen sprake van onevenredige of bovenmatige bestraffing van dienstplichtontduikers of deserteurs.

Gemengd gehuwden (etnisch Armeense man, etnisch Azeri vrouw) afkomstig uit hetzij Armenië, hetzij Nagorny Karabach, hetzij overig Azer-

baijan, kunnen aanspraak maken op het Armeense staatsburgerschap, zelfs indien ze nooit eerder in Armenië hebben gewoond.

Toetreding van Armenië (alsmede van Azerbaidjan) tot de Raad van Europa is in 2000 dichterbij gekomen en zal naar verwachting begin 2001 een feit zijn. Verwacht wordt dat dit de onderhandelingen met Azerbaidjan over de kwestie Nagorny Karabach een nieuwe impuls zal geven.

Op 22 mei 2000 werd een algemeen ambtsbericht over de situatie in Armenië uitgebracht.

Slowakije (positie van de Roma)

De Roma vormen een in sociaal-economisch en cultureel opzicht achtergebleven groep in Slowakije. In vergelijking met de rest van de Slowaakse bevolking kent de Roma-bevolkingsgroep een hoger percentage armoede, ongeletterdheid, werkloosheid, criminaliteit en ziekte. Veel Roma-families zijn volledig afhankelijk van sociale voorzieningen. Overigens maakte geheel Slowakije begin 2000 een moeilijke economische fase door; hierin is inmiddels enige verbetering opgetreden.

Roma kunnen in het dagelijks leven dan ook met vooroordelen en vormen van discriminatie te maken krijgen die tot uitdrukking komen op het terrein van onderwijs, huisvesting en werk. Ook kunnen Roma, net als (gekleurde) buitenlanders, het slachtoffer worden van verbaal en fysiek geweld van de zijde van burgers (met name skinheads) en – in enkele gevallen – van de zijde van politiefunctionarissen. Van grootschalig georganiseerde geweldsdelicten jegens Roma is echter geen sprake. Politie, rechterlijke macht en andere overheidsinstanties pakken klachten van Roma over racistisch gemotiveerd geweld nog niet in alle gevallen effectief aan.

De huidige Slowaakse regering is er alles aan gelegen de positie van de Roma te verbeteren. De vooruitgang die zij hierin gedurende 1999 heeft geboekt, vormde in december 1999 voor de Europese Unie één van de redenen om aan te kondigen toetredingsonderhandelingen met Slowakije te zullen openen. De regering is vastbesloten het racistisch gemotiveerd geweld voortvarender aan te pakken en lijkt hierin reeds enige vooruitgang te boeken. Naar vele leden van de skinhead-beweging loopt inmiddels een politieonderzoek. Een tweetal politieagenten dat zich ten koste van Roma misdragen had, is begin 2000 ontslagen.

Op 9 maart 2000 werd een algemeen ambtsbericht uitgebracht over de positie van de Roma in Slowakije.

Bosnië-Herzegovina

In april 2000 en november 2000 zijn lokale respectievelijk algemene verkiezingen gehouden in geheel Bosnië-Herzegovina. Deze zijn correct verlopen. Terwijl in het door Moslims gedomineerde gebied van de Federatie de heersende SDA-partij van Izetbegovic terrein prijs heeft moeten geven aan de oppositionele Sociaal Democratische Partij (SDP), is in de door Bosnische Kroaten gedomineerde gebieden in de Federatie de HDZ de sterkste partij gebleven. Ook in de Republika Srpska is de SDS weer als sterkste partij uit de bus gekomen. Sarovic (SDS) is de nieuwe president van de RS. Welke partijen op landelijk niveau (van de staat Bosnië-Herzegovina derhalve) aan de regeringscoalitie zullen deelnemen, is voorsnog onduidelijk.

In beide entiteiten van Bosnië-Herzegovina zijn positieve ontwikkelingen te melden op het gebied van wetgeving en de implementatie daarvan. In februari 2000 heeft de Republika Srpska (RS) de wet ter oprichting van een multi-etnisch Ombudsmaninstituut aangenomen. Ook is sprake van een opmerkelijke verbetering in de algemene naleving van de besluiten van de Mensenrechtencommissie door zowel de RS als de Moslim-Kroatische Federatie. De implementatie van de eigendomswetgeving blijft een probleem, alhoewel na enkele wijzigingen in deze wetgeving sprake is van geleidelijke vooruitgang. Uitzetting blijft echter een extreem gevoelige zaak voor lokale autoriteiten.

Desalniettemin blijven schendingen van mensenrechten voorkomen in beide entiteiten. Er is nog altijd slechts in beperkte mate sprake van vrije en onafhankelijke media. Onderzoeksjournalisten kunnen geconfronteerd worden met verschillende vormen van intimidatie. In sommige gevallen worden beperkingen gesteld aan de vrijheid van vereniging, ook door indirecte druk. Ook al voorziet de grondwet in de Federatie en in de RS in een onafhankelijke rechterlijke macht, toch komt het voor dat uitvoerende macht en politieke partijen invloed uitoefenen op het judiciële systeem. Ook komt het nog voor dat de politie in gebreke blijft bij het bieden van bescherming, vooral aan etnische minderheden, en zich incidenteel nog schuldig maakt aan mishandeling. Er waren minder gevallen van willekeurige arrestaties en illegale detentie. Discriminatie in het algemeen en op het gebied van werkgelegenheid in het bijzonder blijft een groot probleem.

Terugkeer van minderheden vindt plaats naar de Federatie en toenemend ook naar de RS. In 2000 zijn meer ontheemden teruggekeerd naar gebieden waar ze een minderheid vormen dan ooit tevoren (naar schatting 80 000). Dit is het resultaat van de toegenomen bewegingsvrijheid en geeft aan dat men vertrouwen heeft in de veiligheidssituatie. Op 25 april 2000 werd een algemeen ambtsbericht uitgebracht over de situatie in Bosnië-Herzegovina.

Federale Republiek Joegoslavië

Kosovo

Kosovo maakt deel uit van de Federale Republiek Joegoslavië, maar wordt op basis van Veiligheidsraadresolutie 1244 sinds juni 1999 voor onbepaalde tijd bestuurd door de United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK). Op 28 oktober 2000 heeft UNMIK in Kosovo gemeenteraadsverkiezingen georganiseerd, waarbij de gematigde LDK van Rugova in 21 gemeenten de overwinning heeft behaald, en de radicale PDK van Thaci in 6 gemeenten. Deze verkiezingen zijn door de niet-Albanese inwoners van Kosovo grotendeels geboycot.

Voornaamste bron van zorg ten aanzien van de naleving van de mensenrechten in Kosovo blijft de veiligheidssituatie van de etnische minderheden, met name de Serviërs en de Roma die in enclaves wonen, omringd door etnisch Albanees gebied. Deze groepen kunnen niet zonder permanente bewaking door KFOR. Dankzij de inspanningen van KFOR om bescherming aan hen te bieden is het aantal ernstige misdrijven (zoals moord en pogingen daartoe) jegens deze minderheden beperkt gebleven. Zij worden echter ernstig beperkt in hun bewegingsvrijheid. Hun toegang tot zich buiten de directe woonomgeving bevindende familie en vrienden, voedselbronnen, werkgelegenheid, onderwijs, medische zorg en andere diensten is dan ook uiterst gering.

Een andere bron van zorg is het hoge aantal moordaanslagen op prominente personen in de Kosovaarse maatschappij, zowel voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen van 28 oktober 2000 als in de periode die sindsdien is verstreken. Het is moeilijk vast te stellen in hoeverre deze aanslagen politiek gemotiveerd zijn.

De vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en vergadering en de vrijheid van godsdienst en overtuiging worden in Kosovo gerespecteerd. Ook is in anderhalf jaar tijd grote vooruitgang geboekt met de opbouw van een nieuw rechtssysteem. De kwaliteit van de rechtsgang is echter nog voor verbetering vatbaar. Ook bepaalde aspecten rond het arresteren en in hechtenis houden van personen door UNMIK en KFOR zijn voor verbetering vatbaar.

Op 1 maart 2000 werd een algemeen ambtsbericht over de situatie in Kosovo uitgebracht.

Overig FRJ

De mensenrechtensituatie in Servië bleef in een groot deel van 2000 op een aantal belangrijke punten uiterst zorgwekkend. De vrijheid van meningsuiting in de media en in de academische wereld werd ernstig geschonden. De rechtsprekende macht in Servië werd sterk beïnvloed door de uitvoerende macht. Personen die activiteiten ondernamen die door het regime-Milosevic als bedreigend werden ervaren (onafhankelijke journalisten, actieve leden van oppositiepartijen, mensenrechten- en maatschappelijke activisten, activisten van Otpor) konden door de Servische politie worden opgepakt voor een «informatief gesprek» op het politiebureau. De Servische autoriteiten verboden of verhinderden soms demonstraties waarvan zij vonden dat deze een gevaar vormden voor het regime, en de Servische oproerpolitie trad soms hardhandig op tegen demonstranten. Van specifiek op minderheden betrekking hebbende mensenrechtenschendingen was in Servië desalniettemin geen sprake.

In Montenegro was de invloed van Milosevic beperkt sinds in deze deelrepubliek de pro-westerse Djukanovic aan de macht was gekomen. De relatie tussen de Federale en Servische regeringen enerzijds en de Montenegrijnse regering anderzijds was sindsdien dan ook ernstig verslechterd. De mensenrechtensituatie in Montenegro was aanzienlijk beter dan in Servië.

Op 24 september 2000 werden in de gehele FRJ verkiezingen gehouden voor het federale presidentschap en het federale parlement. Daarnaast zijn in Servië op die dag gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Bij al deze verkiezingen heeft de verenigde oppositie tegen het regime-Milosevic een grote overwinning behaald. Begin oktober 2000 heeft Milosevic zich, na dagenlange protestacties, bij deze nederlaag neergelegd en is oppositiekandidaat Kostunica als nieuwe president van de FRJ beëdigd. In december 2000 hebben parlementsverkiezingen plaatsgevonden in de deelrepubliek Servië, waarbij de verenigde oppositie wederom een grote overwinning heeft behaald.

Op 31 augustus 2000 werd een ambtsbericht uitgebracht over de FRJ (met uitzondering van Kosovo).

Russische Federatie (situatie in de Noordelijke Kaukasus)

Sinds de inname door het Russische leger van Grozny begin februari 2000 is sprake van een verschuiving van het strijdtoneel naar het bergachtige zuiden van Tsjetsjenië. Daarnaast vonden incidenteel guerilla-acties plaats

door Tsjetsjeense strijders in het door het Russische leger gecontroleerde noorden van Tsjetsjenië.

In 2000 werd in verschillende internationale fora, gevoed door media-berichten over excessief geweld door Russische militairen jegens Tsjetsjeense burgers, protest aangetekend tegen de wijze waarop de Russische regering het Tsjetsjeense probleem aanpakte.

Hoewel nog sprake was van veiligheidsrisico's, was de (internationale) humanitaire hulpverlening aan de bevolking in Tsjetsjenië in 2000 wel op gang gekomen. Hulporganisaties hadden in het bergachtige zuiden van Tsjetsjenië echter geen toegang. Van permanente terugkeer van ontheemden naar Tsjetsjenië was vanwege de precaire veiligheidssituatie en vanwege het feit dat zeer vele woningen vernietigd zijn, slechts in beperkte mate sprake.

In 2000 werden twee algemene ambtsberichten uitgebracht over de situatie in de noordelijke Kaukasus; op 31 januari en op 29 juni.

Turkije

Net zoals gedurende de afgelopen jaren zijn veel uit Turkije afkomstige asielzoekers van Koerdische afkomst. Zij voeren veelal de positie van de Koerdische bevolkingsgroep aan als achtergrond bij motivering van hun vertrek uit Turkije. Vaak betreft het asielzoekers die naar Nederland uitwijken om hun dienstplicht te ontlopen. Koerdische asielzoekers uit Turkije leggen in de meeste gevallen een verband met het Turkse beleid ten opzichte van de Koerdische bevolkingsgroep, en ook met hun betrokkenheid bij het conflict in het zuidoosten en vermeende vervolgingsrisico's die daaruit voortvloeien. In het algemeen geldt dat de veiligheidssituatie in het zuidoosten, de relatief slechte en uitzichtloze economische omstandigheden en het lage niveau van de openbare voorzieningen aldaar, in het verleden maakten dat een deel van de lokale bevolking haar heil zocht buiten de regio. Opmerkelijk is dat ondanks de in Zuidoost-Turkije verbeterde veiligheidssituatie het aantal uit Turkije afkomstige asielzoekers ten opzichte van 1999, toen 1490 Turken asiel vroegen in Nederland, met meer dan vijftig procent is gestegen tot 2 277.

In december 2000 verscheen een algemeen ambtsbericht over de positie van Koerdische asielzoekers, dat door de staatssecretaris van Justitie eerder aan Uw Kamer werd toegezegd mede naar aanleiding van vragen van de Kamer over twee Turks-Koerdische asielzoekers die enige tijd na terugkeer naar Turkije tijdens vervulling van hun dienstplicht overleden. Het onderzoek naar het overlijden van één van hen kon in 2000 worden afgerond; ten aanzien van het tweede sterfgeval verwacht het ministerie van Buitenlandse Zaken begin 2001 een afsluitend individueel ambtsbericht uit te brengen.

Overigens verscheen in juni 2000 ook een algemeen ambtsbericht over de dienstplicht in Turkije.

3.4 Midden-Oosten

Irak

Situatie in Centraal-Irak

In juli 2000 verscheen een nieuw algemeen ambtsbericht over de situatie in Centraal-Irak, waarin onder meer aandacht wordt geschonken aan het feit dat de mensenrechten in Centraal-Irak nog steeds stelselmatig en op grote schaal worden geschonden. Constitutionele bepalingen en interna-

tionale verdragen hebben in de praktijk geen enkele waarde. Van adequaat toezicht op naleving van mensenrechten is geen sprake.

Vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging en vergadering zijn aan veel beperkingen onderhevig. Er is in het algemeen echter geen sprake van vervolging van leden van etnische minderheden louter op basis van hun etniciteit.

Ten aanzien van godsdienstvrijheid bestaan weliswaar enkele restricties, maar er is geen sprake van vervolging louter op basis van religie. Toch claimen met name christelijke en mandeese asielzoekers uit Centraal-Irak dat hiervan in sommige gevallen wel sprake is. In een nieuw algemeen ambtsbericht, dat begin 2001 zal verschijnen, zal het ministerie van Buitenlandse Zaken nader ingaan op onder meer dit aspect.

Mede vanwege het op Irak toepasselijke sanctieregime is de humanitaire en economische situatie in Centraal-Irak onverminderd slecht. De deplorabele toestand in het na-oorlogse Centraal-Irak maakt dat veel Irakezen er de voorkeur aan geven hun heil elders te zoeken.

Situatie in Noord-Irak

Hoewel schendingen zonder meer voorkomen, is de mensenrechtensituatie in Noord-Irak fundamenteel beter dan in Centraal-Irak. De lokale partijen KDP en PUK oefenen er de feitelijke macht uit. Zoals het in april 2000 uitgebrachte algemene ambtsbericht over Noord-Irak aangeeft, is de veiligheidssituatie in Noord-Irak momenteel naar verhouding redelijk tot goed te noemen. Er is de verslagperiode geen sprake geweest van een ernstige bedreiging van de stabiliteit in het gebied.

De algemene veiligheidssituatie en de onzekere toekomst zijn belangrijke redenen voor vertrek van personen uit Noord-Irak die in het westen asiel aanvragen. Hoewel op economisch gebied ook in 2000 sprake is geweest van een gunstige ontwikkeling spelen economische motieven om Noord-Irak te verlaten een prominente rol, al is sprake van een lagere instroom.

In het algemeen kan worden gesteld dat met uitzondering van enkele risicogroepen in het algemeen een binnenlands vestigingsalternatief geldt voor personen uit Noord-Irak, maar ook voor personen uit Centraal-Irak die stellen te vrezen te hebben voor het regime in Bagdad. Ook elders in Europa wordt dit binnenlands vestigingsalternatief onderschreven. Enkele Europese landen werken aan terugkeerprojecten die zich richten op Noord-Irak. Een Nederlands terugkeerproject zal in samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie naar verwachting per maart 2001 daadwerkelijk van start gaan.

In juli 2000 werd een thema ambtsbericht over de gezondheidszorg in Noord-Irak uitgebracht. In december 2000 werd over de positie van Irakezen in Koeweit een algemeen ambtsbericht uitgebracht.

Libanon

Na een bezetting van ruim achttien jaar heeft het Israëliëse leger zich op 24 mei 2000 uit Zuid-Libanon teruggetrokken. Van het door Israël gesteunde South Lebanon Army (SLA) heeft zich na de Israëliëse terugtrekking met name het officierskorps en personen die voor Israëliëse – en/of SLA inlichtingendienst(en) hebben gewerkt, zich niet onder toezicht van de Libanese autoriteiten willen stellen. Een groot deel van hen is met familieleden naar Israël gevlucht. Een Israëliësch verzoek aan de Nederlandse regering tot opname van een aantal van hen werd niet gehono-

reerd. Een deel van de voormalige SLA-leden komt echter zelf naar (West-) Europa om individueel een asielverzoek in te dienen.

Over de positie van leden van het voormalige SLA werden in mei respectievelijk december 2000 door het ministerie van Buitenlandse Zaken algemene ambtsberichten uitgebracht.

Syrië

Na meer dan negenentwintig jaar het politieke toneel in Syrië te hebben bepaald is de Syrische president Hafez Al-Assad op 10 juni 2000 overleden. Hij werd kort daarop in het ambt van staatshoofd opgevolgd door zijn zoon Bashar. Sindsdien lijkt enige beweging te komen in de tot dusverre starre Syrische samenleving. Zo durven vooraanstaande academici, zakenlieden, journalisten en advocaten meer en meer openlijk hun mening te uiten over de problemen van het land.

Daarbij wordt echter uit lijfsbehoud nog steeds weinig of geen directe kritiek geuit op de nieuwe president. Er kan dan ook niet worden gesproken van enige doelgerichte, georganiseerde intellectuele oppositie. Wel heeft de nieuwe president op 16 november 2000 als onderdeel van de door hem gewenste politieke liberalisering van de Syrische samenleving 600 politieke gevangenen vrijgelaten. Ook is er na 37 jaar sprake van dat de noodtoestand in het land zou worden opgeheven.

Over de situatie in Syrië bracht het ministerie van Buitenlandse Zaken op 6 december 2000 een algemeen ambtsbericht uit.

4 LIJST VAN ALLE IN 2000 UITGEBRACHTE ALGEMENE AMBTSBERICHTEN

Land	Datum
AFRIKA	
Algerije	10-04-2000
Angola	26-06-2000
Burundi	20-06-2000
Congo Brazzaville	28-04-2000
D.R. Congo	08-11-2000
Egypte	
Soedanezen	01-12-2000
Eritrea	20-10-2000
Ethiopië	01-08-2000
Guinee	24-08-2000
Ivoorkust	25-01-2000
Ivoorkust	20-12-2000
Mauritanië	22-05-2000
Nigeria	07-04-2000
Rwanda	01-08-2000
Sierra Leone	22-05-2000
Sierra Leone	03-10-2000
Soedan	21-06-2000
Soedan	20-12-2000
Somalië	16-02-2000
Togo	06-10-2000
AZIË	
Afghanistan	09-05-2000
Veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan	29-02-2000
Afghanistan-rechtsgang	29-09-2000
Afghanistan-Hezb-i-Wahdat	23-06-2000
Bangladesh Bihari's	08-08-2000

Land	Datum
China	28-08-2000
Iran	30-08-2000
Mongolië	17-05-2000
Nepal	03-11-2000
Pakistan	
Militaire staatsgreep van 12-10-99	16-02-2000
Sri Lanka	28-07-2000
Sri Lanka – aanvulling	22-08-2000
EUROPA	
Armenië	22-05-2000
Bosnië-Herzegovina	25-04-2000
FRJ (exclusief Kosovo)	24-01-2000
FRJ (exclusief Kosovo)	31-08-2000
FRJ	
Albanezen in Kosovo	01-03-2000
Georgië	25-05-2000
Kroatië	27-07-2000
Noordelijke Kaukasus	31-01-2000
Noordelijke Kaukasus	29-06-2000
RF (positie Joden)	20-04-2000
Slowakijë-Positie Roma	09-03-2000
Tsjechië-Positie Roma	30-05-2000
Turkije (Koerden)	13-12-2000
Turkije (dienstplicht)	15-06-2000
MIDDEN-OOSTEN	
Irak (Noord-)	12-04-2000
Irak (Centraal-)	18-07-2000
Irak (Noord-) Medische voorzieningen	18-07-2000
Koeweit/Bedouns	29-11-2000
Koeweit/Irakezen	27-12-2000
Koeweit/Palestijnen	29-12-2000
Libanon (SLA)	18-05-2000
Libanon (SLA)	28-12-2000
Syrië	06-12-2000
OVERIGEN	
Asiel in derde landen	06-12-2000
Cuba	30-06-2000